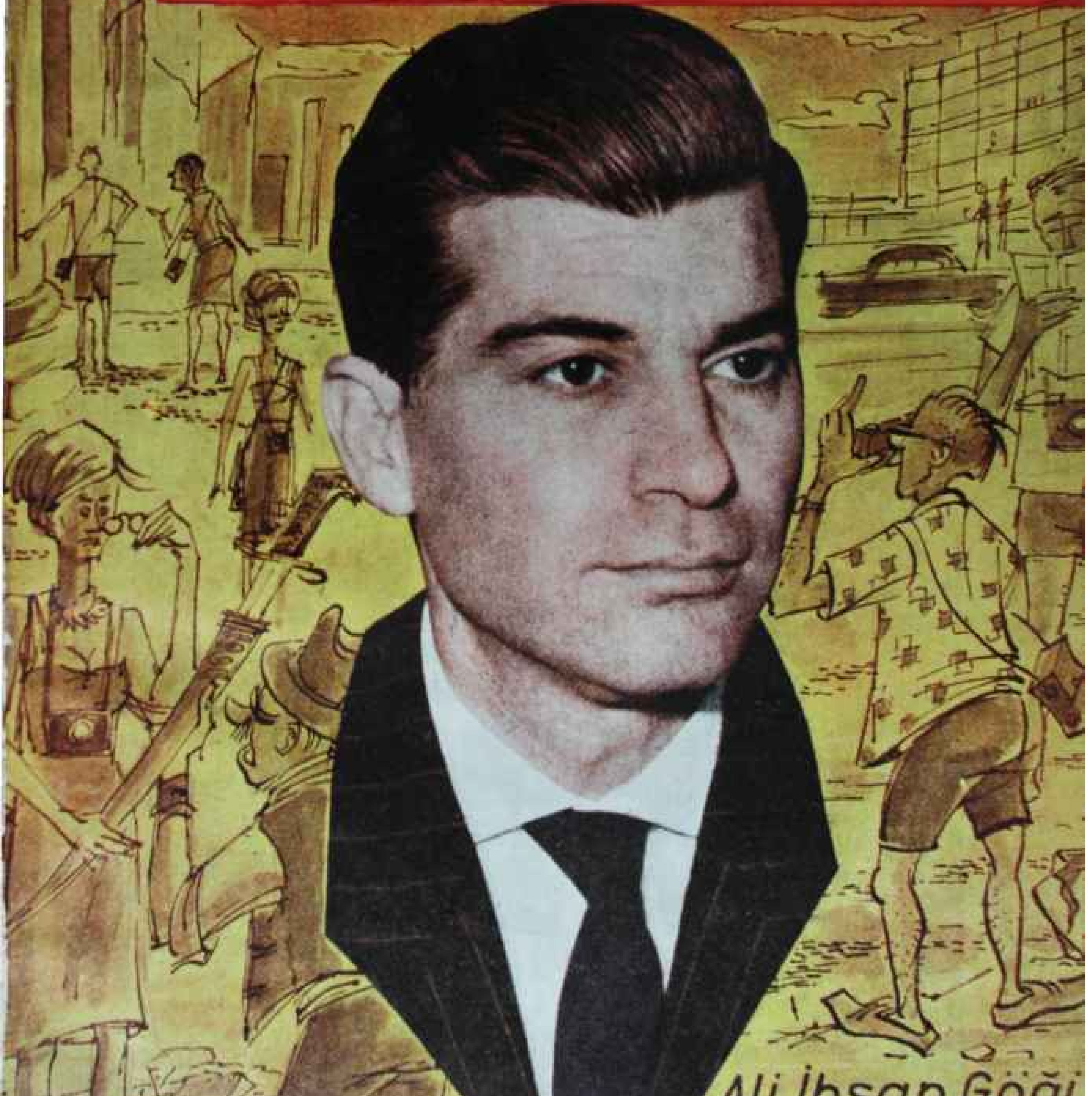
18 NİSAN 1964

FİYATI 1 L

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Ali İhsan Göğü

TURİZM DAVAS

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O.

1964 YILI İKRAMİYE PLÂNI

1.400.000 T. L.

2

ÖMÜR BOYUNCA AYLIK GELİR

İkramiyesi, ve

1740

Kişiye Muhtelif Para İkramiyeleri

Son para yatırma tarihi :

10	Şubat	1964	Pazartesi
13	Nisan	1964	Pazartesi
10	Eylül	1964	Perşembe
10	Kasım	1964	Salı

TÜRKİYE

Vakıflar Bankası

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sayı: 513 Cilt: XXIX Yıl: 10

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı Kurulu
İç Haberler Kısmı: Metin Toker, Güneri Civaoğlu, Teoman Erel, Egemen Bostancı, Tarık Kakınç (İstanbul), Seyfi Özgene) (İzmir) — Dış Haberler Kısmı: Halûk Utman — Magazin Kısmı: Jale Candan. Tüli Sezgin. Bihin Anter. Hüseyin Korkmazgil — Musiki: Daniyal Briç — Tiyatro : Naciye Fevzi, Lûtfi Ay — İş Âlemi: Fasih İnal.

Resim
Ali Parmakerli

Fotoğraf
Hüseyin Ezer
Erdoğan Çiftler

Klişe
Doğan Klişe Öz Atölyesi
Tel : 1 1 7 0 1 5

Yazı işleri
Rüzgârlı Sokak No 15/9
Tel: 11 89 92

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 1 0 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 1 0 . 0 0 lira
6 aylık (25 nüsha) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân şartları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 1 5 0 0 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği ver
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Hürriyet Matbaası
Ankara

Basıldığı tarih
16.4.1964

Fiyatı 1 Ura

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

undan iki hafta önce AKİS, "Türkiye Yol Ağzında" başlıklı başyazısıyla B memlekette doğan yeni bir havayı belirtmişti. Bugün herkes, bu havanın içinde bulunmaktadır. Bu hafta Başbakan Yardımcısı Kemal Satırın Bursada Kıbrıs konusunda yaptığı konuşma Hükümetin, Meclisin Dışişleri Komisyonu Başkam Nihad Erimin verdiği bir demeç Parlâmentonun hangi ruh haleti içinde olduklarını göstermektedir.

Geçen haftaki AKİS'in başyazısı ise «Türkiye ve Yunanistan" başlığını taşıyor, iki millet arasındaki münasebetlerin nasıl bir yol tutmuş olduğunu gözler önüne seriyordu. Umumî efkârın sıkı şekilde tuttuğu bir yolun üzerinde bulunulduğunu bildiren o yazıdan birkaç gün sonra Meclis karasularımızı 12 mile çıkarmış, yunan uyruklu kimselerin işlerine son verilmiş ve türk gençliği sade, fakat azimli bir açıklamayla durumunu b e l l i etmiştir.

Bu hafta AKİS'te, Kıbrıs işinin son safhalarıyla bu konuda atılacak yeni adımlar anlatılmakta, memleket içinde hangi havanın gittikçe geliştiği hadiseler açıklanarak bildirilmektedir. AKİS bu sayısında Kıbrısla ilgili olarak iki önemli yazı yayınlamaktadır. Bunların birincisi, «Kararımız» Verilmiştir" başlıklı başyazıdır. Metin Toker bu başyazısında, hadiselerin bugün geldiği noktada Türkiyenin Taksimden başka hiç bir tezi asla ve asla kabul etmeyeceğini, rumların bütün gemilerini yakmış olduklarım söylemektedir. Memleket umumî efkârının olduğu gibi Hükümetin his ve düşüncelerine uygun olan bu tutum da. sanıyoruz herkesin tam ittifakını toplayacaktır.

KIBRIS OLAYLARI konusunda, devletler hukuku mütehassısımız Halûk Ülman Fener Patrikhanesinin ve İstanbul ramlarının statüsünü ele almaktadır. Bu inceleme çok kimseye faydalı ışık tutacaktır. Bunun dışında. Hükümetin yeni kararlarının İstanbul rumları arasında nasıl karşılandığı da AKİS'in bu sayısında belirtilmektedir.

AKİS turizm mevsiminin açıldığı bugünlerde kapak resmini Turizm ve Tanıtma Bakanı Ali İhsan Gögüse ayırmıştır. TURİZM sayfalarımızda turizmle ilgili hazırlık ve projeler anlatılmakta, ama her şeyin tos pembe görülmesine imkân olmadığı da belirtilmektedir.

Saygılarımızla

AKİS

içindekiler

AKİS

Yıl : 10 17 Nisan 1964 Sayı: 513 Cilt: XXIX

YURTTA OLUP BİTENLER

Millet

Sabır taşı çatlayınca

Bu hafta Türkiyede iki his hemen bütün yüreklere hakim oldu. Bunların birincisi, düşmanlarımız bir yana, ama dostlarımızın Kıbrıs konusunda takındıkları tavır dolayısıyla batı blokuna, bilhassa onun lideri Amerikaya karşı duyulan kırgınlıktır. Biz haklı dâvamızı batı blokunun çizdiği yollar üzerinde savunurken, bu bloka başarıyla kafa tutup istediğini zor kullanarak almak sevdasındaki bir papazın cüreti Türkiyede batı sisteminin tesirliliğini ciddi bir tartışma konusu yapmıştır. Haklı olacaksın, fakat batı blokunun içinde olduğundan dolayı dostların sana sadece nasihat verecekler, buna mukabil haksız taraf her türlü fütursuzluğu yapıp suyun üstüne çıkacak! Bir süre, "dostlarımız bizi anlar" Ümidiyle buna tahammül eden Türkiyede şimdi sabır taşları çatlamıştır.

Bu hafta, bir parti kongresi için gittiği Bursada Kemal Satırın dostlarımızdan yakınması Hükümetin resmî tutumunun umumî efkârın hislerine uygun olduğunu belli etmiştir. Geçen günler içinde bu nokta, Dışişleri Bakanlığı tarafından Amerikanın Ankaradaki Büyük Elçisine de açıkça bildirilmiş ve Türkiyenin Kıbrıs işinde insiyatifi, hareket serbestliğini eline aldığı haber verilmiştir. Madem ki bir haklı dâvanın batı bloku içinde başarıya ulaştırılması mümkün değildir. o halde bunun başka yollarını aramak Türkiyenin hakkıdır.

Bu hafta Amerika Dışişleri Bakanı Dean Rusk başta olmak üzere bazı amerikan yetkilileriyle temas edip onların temayülünü öğrenen Milliyet gazetesi genel yayın müdürü Abdi İpekçinin bildirdiği intibalar ilgi çekicidir. İpekçiye göre Amerikanın önem verdiği husus batı blokunda çatlak olmamasıdır ve Washîngton'un politikası "bekle ve gör"dür.

Olabilir. Zira her koyunun kendine göre telâkkileri vardır. Ama Amerikaya bu hususta bu hafta resmî ve gayriresmî şekilde izah edilen nokta şu olmuştur; "Bizim için önemli husus da, Kıbrıs dâvasında haysiyet kırıcı bir neticeyi kabul etmemektir ve şimdi bu, her şeyin üstünde öneme sahiptir. Anladınız mı, Sam Amca?"

Başbakan İnönü Çankayada türk subayı ile
Birbirini anlayan iki dil

Nitekim Türkiyenin nazarında Kıbrıs meselesi bir müstakil mesele olmaktan kesin şekilde çıkmış ve türk-yunan münasebetlerinin bir parçası haline gelmiştir. Bundan dolayıdır ki bu münasebetler şimdi teşrih masasının üzerine yatırılmıştır ve Ankara Hükümeti ne gerekiyorsa, onu yapacaktır. Bir milletlerarası anlaşmama Kıbrısta tek taraflı olarak değiştirilmek istenilmesine hiç sesini çıkarmayan, hatta bu iptidai tutumu destekleyen Yunanistan, Patrikhane ve İstanbul rumları konusunda Türkiye de aynı yolu tutarsa hiç şaşmamalıdır. Türkiyenin yaptığı, kendisine elbirliğiyle verilen dersleri tatbik etme yolunu tutmaktan ibarettir. Memlekete şöyle bir bakmak bu yolun her Çehrede nasıl hararetle desteklendiğini görmeye yetecektir. Bu da, şimdiye kadar Hükümetin ne gayretlerle vaziyeti sakin ve huzurlu tutabildiğinin delilini teşkil etmektedir. Ama iki hafta önce o safha kapanmış ve Türkiye için yeni safha açılmıştır.

Azınlıklar

Allah selâmet versin

Mavi beyaz boyalı, avrupa karasörlü otobüs, sınır kapısına yaklaştığı sırada, şoför, ayağını gaz pedalından kaldırdı ve otobüs gümrük binasının önüne gelince durdu. Binanın kapısında gümrükçüler bekliyorlardı. Oto-

Kararımız Verilmiştir

Metin TOKER

Kıbrıs adasının tamamı, hatta bir parçası üzerinde Türkiyenin hiç bir zaman gözü olmamıştır. Kıbrıs adasında Türkiyeyi iki esas ilgilendirmiştir: Ada Türkiyenin güvenliğini tehlikeye sokmasın ve Adadaki türk cemaat haklarına sahip olarak yaşasın. Kibrisin bir ingiliz kolonisi olarak kalman bu iki hususu sağladığı için» Türkiye Lozanda Adanın 1960'a kadar süregelen statüsünü kabul etmiştir.

Türkiyenin bunda yanılmadıgı, otuzbeş yıllık tatbikat esnasında meydana çıkmıştır. Kıbrıslı türkler ezilmemişlerdir ve Âda, İkinci Dünya Harbinin Müttefikler için en zor olduğu devrede bile el değiştirmediği için Türkiyenin Akdeniz kapıları açık kalmıştır. Küçük Yunanistanı bir hamlede siliveren Hitler orduları Giriti kolaylıkla aldıkları halde ingilizlerin savundukları Kıbrısa uzanmayı tehlikeli bulmuşlardır.

Kibrisin statüsü, kolonilerin tamamile gözden düştüğü İkinci Dünya Harbinden sonraki devrede tartışma konusu olmuştur. Kıbrısı İngilizler bizden almışlardır. Kıbrıs Anadolunun tabii bir parçasıdır. Kıbrıs hiç bir vakit yunan olmamıştır. Bu bakımdan, ingilizlerin Adadan ayrılmaları saati çaldığında Kıbrısın bize iadesi gerekirdi. Fakat bir yandan Türkiyenin hatalı nüfus politikası yüzünden Kıbrıstaki türklerin durmadan azalması, rumların ise durmadan çoğalması neticesi Adada bir rum ekseriyetin teşekkül etmiş bulunması, diğer taraftan yunanlıların tarihe geçmiş arsızlıkları ortaya yeni bir talip çıkarmıştır: Yunanistan.

Yunanistan kendine has usullerle gürültü patırdı koparıp Kıbrısı istediği zaman Türkiye bir devre umursamazlık içinde kalmıştır. Yunanistanla dostluğa büyük önem veren Ankara Hükümeti ingilizlerin Adadan çıkıp gitmeyecekleri yolunda bir hatalı teşhis yapmış, durum böyle olduğuna göre Atina ile boşuna bozuşmak istememiştir. Ankara Hükümeti ancak 1955 yıllarında ayılmış, Yunanistanın niyetinin bozuk olduğunu farketmiş, ingilizlerin de kalıcı degil, gidici olduklarını anlamıştır. O zaman "Ya Taksim, ya ölüm" diye başlayan politika 1960'da, bugünkü statüsüyle Kıbrıs Devletinin. Türkiye ve Yunanistan arasındaki bir anlaşmayla doğması şeklinde neticelenmiştir.

Şimdi bu statü tartışma konusudur. ,

Türkiye "Aralık hadiseleri" ile acılan kanlı devrede de milli hudutları dışındaki toprak parçalarının peşinde olmadığını göstermiştir. Bizim bütün gayretimiz ne olmuştur? Demişizdir ki: «Anayasa tatbik edilsin". Onnun tatbik edilemiyeceği, eski sistemin artık geri gelemeyeceği anlaşıldığında başka bir makûl tez ileri sürmüşüzdür: "Kıbrısa federal bir devlet statüsü verilsin."

Bu iki teklif üzerinde de, hadiselerin başında ve ortasında bir müzakere açmak kabil bulunmaktaydı. Türkiye ve Yunanistan iyi niyetle, hem devletin işlemesine imkân verecek, hem de türk cemaatin haklarını emniyet altına alacak bir formülde mutabakata varabilirler ve bunu Adadaki iki topluluğa kabul ettirebilirlerdi. Fakat hadiseler bu safhayı geçmiştir. Hemen bütün kartların masa üzerine konulduğu bugün Türkiye için ne Anayasanın işletilmesi, ne bir federal devlet sistemine gidilmesi bahis konusudur. Türkiye Cumhuriyetinin güvenliği ve Kıbrıstaki türk cemaatin hayatı bir tek hal çaresi bırakmaktadır: Taksim!

Adanın statüsü ancak Taksimin kabulü suretiyle değiştirilebilir. Türkiye Cumhuriyetinin iç ve dış güvenliğini korumakla görevli Türk Silâhlı Kuvvetleri, Kıbrıs üzerinde milletlerarası anlaşmalarla sahip olduğumuz hakları bu istikamette kullanmak gücüne sahiptirler. Şerefli bir milletin şerefli bir ordusunun, "politika yo-, luyla fetih" sevdasına kapılmış olanların karşısına silâhlarıyla dikilmeyeceğini sanmak için deli olmak lâzımdır. Yunanlılar bir defa, böyle bir "politika yoluyla fetih"i İzmirde denemişler, silâhlar konuşunca denize dökülmüşlerdir. Şimdi düşmanlarımızın teşvikinden ve maalesef dostlarımızın müsamahasından cesaret alarak hiç bir zaman yunan olmamış, üzerinde yüzbin türkün yaşadığı bir adayı bayraklarının gölgesi altına sokabileceklerini sanıyorlar. Papandreunun ellenizminin âkibeti, Venizelosun ellenizminin akıbetinden zerrece farklı olmayacaktır. .

Amerika için meselenin, Kibrisin komünist ele geçmemesi olduğunu anlıyoruz. Kıbrısın, bir müstakil devlet olarak güven vermeyeceğinden de eminiz. Komünistlerin, hatta Makariosun her an tehlikeli oyunlara girişebileceğini görüyoruz. Türkiyenin Taksimden başka hiç bir tezi artık kabul esmeyeceği bir noktaya gelmiş bulunması, Amerika gibi bizim de bu teşhisleri koymuş olmamızın neticesidir. Ama. komünist ele geçmesin diye Adayı tutup Yunanistana katmak hiç kimseyi hiç bir yere götürmeyecektir. Zira Türkiye Cumhuriyeti, türk milleti bu haysiyetsiz çareyi asla kabul etmeyecektir. Adadaki türkler sonuna kadar vurulacaklardır ve Türk Silâhlı Kuvvetleri onları yardımsız bırakmıyacaktır. Yeşil Hat bugün bu kuvvetlerin mânevi teminatı altındadır. Yarın, gerekirse, türk miğferleri o hattın üzerinde fiilen görev alacaklardır. Her şey gösteriyor ki Makariosun deliliği, Yunanistanın anlayışsızlığı, katliam karsısında Birleşmiş Milletler Kuvvetlerinin tesirsizliği şu fiili durumu yaratacaktır: Türk askerleri, türk cemaatini yok edilmekten kurtarmak için milletlerarası anlaşmaların Türkiyeye verdiği sarih haklan kullanarak Adaya çıkacaklar ve Yeşil Battı tutacaklardır. Yunan ordusu da öteki taraftan gelecek ve hattın öbür tarafına yerleşecektir. Bu. Türkiye ile Yunanistan arasında yeni bir hudut demektir. Bizim Yunanistanla hududumu? hep olmuştur ve bundan hiç kimse sarar görmemiştir. Bu ayni zamanda, üzerinde bir Kıbrıs milleti değil, türkler ve yunanlılar yaşayan Ada için Self - Determination hakkının en sarih kullanılma şeklîni de teşkil edecektir. Mahalli Kıbrıs faciasının çok daha büyük çapta bir faciaya çevrilmeden ve bütün dünyayı rahat ettirecek tarzda bitirilmesinin tek yolu artık budur. Fiili durumun teessüs etmesinden sonra politikacılar meselenin politik yönlerini kolaylıkla halledebilirler. Zaten bu. onların mesleğidir.

Yeşil Hat üzerinde türk askerinin ilk ateşi açmayacağından herkes emin olabilir. Ama kendisine ateş açıtırsa, ah. bugünkü ruh haleti içinde Mehmetçik bunu öyle şerefle, öyle şevkle, öylesine "Allah! Allah!" diyerek iade edecektir ki...

büs yolcuları, birerli ikişerli indiler ve gümrükten içeri girdiler. Gümrükçüler, şimdiye kadar rastlanmamış bir titizlikle yolcuları tepeden tırnağa kontrol ediyorlar, çantalarını, bavullarını ve yanlarında götürmekte oldukları hediyeliklerini bir bir elden geçiriyorlardı.

Yurt dışı yolcularının hemen hemen hepsi sakindiler. Gümrükçülerin bu,titiz araştırmalarını sessizce seyrediyorlardı. İçlerinde yalnız orta yaşlı bir kadın - Erifili Avrinisi - sinirlî bir Şekilde durmadan tırnaklarını kemiriyor, gözlerini gümrükçülerden ayırmıyordu. Madam Avrinisinin bu aşırı sinirliliğinin sebebi, araştırma sırası kendisine geldiği zaman daha iyi anlaşıldı: Yunan uyruklu Atina yolcusunun hediye götürdüğü türk lokumlarının paketi içinden ayrıca 2500 türk lirası ile başka uluslara ait bir tomar kâğıt para çıktı ve Madam Avrinisi, küçük gümrük binasının tahta sıraları üzerine kendini bırakarak bayılıverdi.

Sınır dışı

Türkiye - Yunanistan sınır kapısında bu olayın cereyan ettiği saatlerde İstanbul Emniyet Müdürlüğünün taş merdivenlerini de yanlarında resmî ve sivil giyinmiş polisler olduğu halde bir takım kalantor yapılı, ürkek bakışlı, yan bitik adamlar inip çıkıyorlar, pasaport müdürlüğüne, oradan parmak izi dairesine, oradan da başka başka odalara giriyorlar, mekik dokuyorlardı.

Bunlar "türk vatandaşlarına mahsus sanat ve mesleklerden menedilen" yunan uyruklu rumlardı. Yıllardır İstanbuldâ oturuyorlar, en iyi iş yerlerinde büyük iş sahipliği ediyorlar ve bu arada gizliden gizliye "uygunsuz faaliyetler" de bulunuyorlardı.

İstanbulda yaşayıp da türk vatandaşlığına girmemiş rumların sayıları dokuz binin üstündedir. Bu rumların büyük çoğunluğu ya kendi başlarına, ya da karanlık yollardan, iş sahibidirler. Aralarında türklerle ortaklık kuranlar, türk kadınlarıyla evlenip işlerini onlar adına çevirenler veya perde arkasında kalarak başkalarına iş döndürtenler vardır. Bunlar yunan uyrukluğunu bir çeşit korunma vasıtası olarak kullanmakta, iki devlet arasında imzalanmış anlaşmaya göre hiç de lüzumu olmayan bir takım haklardan alabildiklerine istifade etmektedirler Kendilerine tanınan hakları bir dokunulmazlık olarak kullanmasını beceren bu yunan uyruklu rumlar. büyük bir gözüpeklikle başka işlere de burunlarını sokmaktadırlar. Dışarıya para kaçırmalara, rumlar ve rumlaşma ile ilgili dernekleşme ve çalışmalara parmakları ve paraları ile mutlaka katılmaktadırlar. Gazeteleri, özel ve resmî okulları, kiliseleri vardır.

Son dunla

unlarla ilgili bardağı taşıran son damla, Fenerdeki Maraşlı Rum okulunda öğrencilere gösterilen Aynaroz üzerine hazırlanmış bir dokümanter film oldu.

Bir perşembe günü Patrikhanenin kamyoneti ile okula gelen bir papaz ve yardımcısı, kamyonetten küçük bir film gösterme makinesi ile bir film çantasını indirdiler ve gözleri üzerlerine çekmeyen bir soğukkanlılıkla okuldan içeri girdiler.

Okulun sinema salonunda yaşları sekiz ile oniki arasında değişen küçük öğrenciler, film görmenin heyecanı içinde bekleşiyorlardı. Sinema makinesi kuruldu, ışıklar söndürüldü ve gösterme makinesi ince bir hırıltı ile işlemeye başladı.

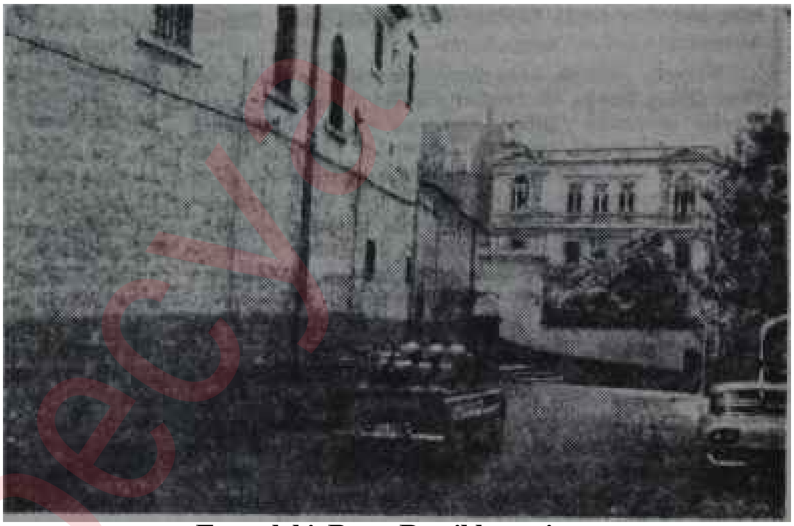
Beyaz perdede dağlık ve yeşillikler içinde bir ülke göründü. Film sesliydi ve spiker almanca açıklamalarda bulunuyordu. Kamera yeşilliklerle örtülü yamaçların ötesini göstermeye başladı ve perdedeki resim, ansızın değişerek yerine dalgalanan bir bayrak çıktı. Bayrağın üzerine iki kartal resmedilmişti ve arma eski Bizans devletine aitti. Spiker konuşmasına devam ediyordu:

— Burası Yunan devleti idaresinde olmasına rağmen başlı başına eski Bizansın çift kartallı bayrağı altında gölgelenmektedir. Aynarozun 1000 nci yıldönümü münasebetiyle Bizans medeniyeti ve Bizansın çift kartallı bayrağı sanki yeniden canlanmış oldu."

Küçük öğrenciler arasında bir dalgalatıma oldu ve Bizans bayrağı görünür görünmez de bir alkıştır koptu. Film devam ediyordu. Perdede Aynaroz manastın görünmeye başlamıştı:

— Burada, Athos dağının manastırlarında el'an Bizans imparatortugunun hükümranlığı devam etmekte ve idare şekli halâ o güne has orjinalıbesini muhafaza etmektedir. Bu itibarla, bugün Athosda bir yunan medeniyetinden ziyade, eski Bizans hükümranlığı devam etmektedir. Demek oluyor ki, Kostantinopl Ekümenik Patrikliği de 550 yıl önceki hüküm ranlık devrinde olduğu gibi aynen o günleri canlı olarak yaşamış oluyor."

Resimler birbirini takip ediyor, Aynarozdan sonra Kostantinopl diye sözü edilen İstanbtula geçiliyor ve perdede, Patrikhanenin görünmesinin hemen arkasından beyazlar giyinmiş, Bizans üniformalı Patrik Athenagoras arzı endam ediyordu.

Fenerdeki Rum Patrikhanesi
"... ve Allah buldozeri yarattı!"

Dikkatler arasında :

Film, Fener Maraşlı Rum okulunda gösterilişinin ertesi günü yine ayni kamyonet, aynı papaz ve aynı yardımcışı ile birilikte Kurtuluştaki Rum okuluna geçti. Bütün gözlerden saklanarak, çocuklar bir sınıfa dolduruldu ve film gösterildi

Bizans propagandası yapan bu filmi gizlice gösterme işi, uzun boylu suyun altında kalmadı ve durumu tahkikle meşgul memurlar bir gün sonra

sabah sabah Fenerdeki Patrikhanenin Kapısını çaldılar. İlgililer, filmin gizlice yurda sokulup gizlice gösterilmesinin dışında "Bizans devrinin hasretini çeken ve tam manasıyla hristiyanlık propagandası yapan bir hava taşıdığını'' tesbit etmişlerdi.

Memurları karşılayan bir papaz önlerine düştü ve kendilerini Patrik Vekili Emilyanosun karşısına çıkardı. Patrik Athenagoras, Kıbrıs olaylarının patlak verişinin başlarında sebebi meçhul ağır bir hastalığa yakalanmış ve tedavi edilmek üzere Heybeliadadaki Ruhban okuluna kaldırılmıştı. Yerine Athenagoras gibi türk vatandaşı olan patrikhane meclis üyesi Emilyanos bakıyordu.

Soruşturmada, Vekil Emilyanos, film işinden haberi olmadığı, böyle bir olayın geçmediğini söyledi. Fakat gelenler, tedarikliydiler. Ortaya konulan deliller ve açıklamalar sonunda, Emilyanos susmak ve boyun eğmek zorunda kaldı.

Bu ve buna bağlı çeşitli hareketler o hafta içinde birbirini takip etti. Patrikhanede bir de matbaa çalıştırılıyordu. Uzun yıllardan beri faaliyette bulunan matbaa. Lozan andlaşmasına aykırı olarak düşük DP devrinde Patrikhane ilgilileri tarafından getirtilip kurulmuştu. Dış görünüşte «Patrikhane Bülteni" başar görünüyordu ve matbaanın asıl gücünü propaganda broşürleri basmaya yönelttiği de son günlerde gözden kaçmamıştı.

Patrik Athenagoras

Bizans aslanı

Kulağa Küpe

Çocuk Masalı

Bir annenin haşarı, huysuza açgözlü bir küçük çocuğu, bir de aklıbaşında, mazbut, dürüst, gözü tok büyük çocuğu varmış. Küçük çocuk ne vakit büyük kardeşinin elinde bir şey görse saldırır, "Onu bana ver! Onu bu na ver!" diye tuttururmuş. Anne de her zaman, küçüğün şirretliği yüzünden bir mesele çıkmasın diye büyük kardeşe "Haydi çocuğum, bak sen büyüksün, akıllısın,, Ver o çikolatayı şu yaramaza da sesini kessin, ver o oyuncağı da dırlamasın.. Ver o kitabı da bağırmasın." dermiş. Sonra bir gün..

Bu sırada masalın mı ne lüzumu var?

Hani sevgili Amerikamız kendisini bizim, annemiz, bizi de kendisinin büyük çocuğu yerine biraz fazla koymaya başladı da..

Kaldırılan anlaşma

Aybaşında, Hükümetin yeniden ele alıp gözden geçirdiği otuzdört yıl öncesine ait yunanlılarla aramızda imzalanmış olan "İkamet, ticaret ve seyrüsefain anlaşması' nı iptal ettiği haberi rumlar arasında bomba gibi patladı. Aynı gün, Bakanlar Kurulunca haklarında karar alman yunan uyruklulardan dört kişilik ilk parti. Yeşilköy hava alanından uçağa binerek yurt dışına gönderildi. Gidenler Simtel kollektif şirketinin müdürü ve Kavel, Burla Biraderler ve Vehbi Koçun çeşitli şirketlerinde yüzde yirmi iştiraki olan Eleftariyadis Velissarios, fotoğraf malzemesi tüccarı Matheos Kaloumenos, Beyoğlunda büyük bir çanta mağazasının sahibi Odesea Karitinos ve deri fabrikatörü Dimitri Madlanostu, Hepsi de Türkiyedekl işlerini ve paralarını gider ayak karılarının üzerlerine çevirmişlerdi. Gelen uçak, yunan hava yollarına aitti ve tarife dışı, Ö z e l olarak gelmişti. Gidenler, yalnızca otuz dört yıllık anlaşma dışında hareket etmiş değillerdi. Siyasî polis, bu kişilerin bazı gizli derneklerde faal üye olduklarını ve ayrıca bunlara para yardımı yaptıklarını da açığa çıkarmıştı. Yeşilköy hava alanında uçağa binmeden önce kendisiyle görüşen bir AKİS muhabir nin "Sizin için Eleniki Enosis cemiyetinin üyesi olduğunuz ve EOKA' yardım ettiğiniz söyleniyor. D o g r u mu?" sorusuna Vellssarios, karşı vermemiş, sorunun yenilenmesi üzerine de "Öyle olmuş olsa bile ne çıkardemiştir.

. . . ve işlerini terkedecekler

2007 sayılı kanuna göre, yabancı yurdumuzda tutmaları yasak olan işleri yapan 300 kadar yunan uyruklu ruma, verilen mühlet, bu hafta sonunda bitecektir. Doktorluk, dişçilik, hemşirelik ve buna benzer işlerini yurdumuzda yabancılar tarafından yapılmasının yasak olduğu ilgililerce bildirilmiş ve bu duruma bir son vermek amacıyla bu karar alınmıştır.

Geride bıraktığımız haftanın balşında İçişleri Bakanı Öztrak ve Milli Eğitim Bakanı Öktem ayni konu üzerinde konuşmuşlar ve açık bulunmuşlardır, Öztrak, Patrik Athenagorasın vekilliğini yapmakta olan Emilyanosun türk vatandaşlığından çıkarılacağı konusundaki haberleri de doğrulamıştır. 83 yaşındaki Emilyanos, Heybeliadada doğmuş, Ruhban okulunda eğitim görmüş ve bundan onüç yıl öncesi Patrik Vekilliğine seçilmiştir. İçişleri Bakanlığına göre, Patrik Vekilinin içte ve dıştaki tutumunun kendisinin türk vatandaşı ola-

Emilyanos

Ey gaziler, yol göründü

Bir Röportaj

Eğer Başbakan Ben Olsaydım...

Bügun herkesin, Kıbrıs Meselesi hakkında, bir fikri vardır. Büyük Meclisten kahvehanelere her yerde hal çareleri söylenmekte yollar gösterilmektedir. "Eğer ben Başbakan olsaydim" diye başlayan cümleler belki de memlekette en fazla kullanılan cümlelerdir.

Başbakan, *İsmet İnönü değil de Meclisin çeşitli partilerine mensup çeşitli mülletvekillerî olsaydı Kıbrıs politikamız ne olurdu? Çak kimse nin aklındaki bu sualin altı cevabını aşağıda bazen ibretle, bazen düşünerek, basen de tebessüm ederek okuyacaksınız.*

I. Baran

İRFAN BABAN (CKMP Konya Milletvekili) — Hükümet mensuplarının beyanlarına bakılırsa "Kıbrıs konusunda hukuka sımsıkı sarılmak zorundayız. Beynelmilel âleme ancak hukukşinaslığımızla kendimizi dinletip netice alabiliriz". Yine Hükümet sözcülüğünü yapanlar, Türkiyenin müdahale yoluna gitmeyişinin rumlardan yana olan dünya devletlerini ve kamu oyunu olayların gayriinsanî, feci akışı içinde uyararak, türk dâvasının haklılığına (inandırmaktan ileri geldiğini ifade ettiler.

Kıbrıs devletinin doğduğu 1960 yılından beri Kıbrıs Anayasasının türkler lehindeki ana kaidelerinin tatbik edilmeyîşindekl üç yıllık maksatlı ısrar karşısında türk hükümetlerinin tesirli bir reaksiyon göstermemiş olmaları, unutulamaz bir ihmal ve hatadır. Bu ilgisizlikten cesaret alanlar fiilen harekete geçmişlerdir. Hukuk dışına çıkmışlar, vahşiyane toplu tecavüzlere girişmişlerdir. Bizim Hükümetimiz hukuka uygun bir prosedür tatbik ederek, aradaki anlaşmalara göre müdahale safhasının geldiğini tesbit ve hareket teşebbüsüne geçmiştir. Ben Başbakan olsaydım bu safhada türkleri kuzey bölgesine toplayıp çizicek hattı müdafaa eder ve sonra da müzakerelere ve barışçı çözüm yollarına hazır olduğumuz ilân edilerek insiyatifi elde tutardım. Şunu hatırda tutmakta fayda vardır: Aralık katliâmından sonra, Türkiye ve Kıbrıslı türkler mevcut statükoyu ihlâl eden fiili taleplerle ortaya çıkmamışlardır. Gerek fiilî, gerek hukuk! yönden meşru müdafaa hallinde bırakılmışlardır. Hükümet en büyük hatasını bundan sonra yapmıştır. Mevcut hukukî statü dışına çıkmış, doğmuş ahdî haklarını önce İngilizlere, sonra da beynelmilel kuvvetlere devretmiştir. Türkiye, hasımlannca da evvelce tanınmış ahdî haklarını ve icaplarını yerine getirmeye muktedir değil midir ki bu haklarım, dostlukları ve hakşinaslıkları meşkûk devletlere terketmek lüzum veya zaruretim duymuştur? İşin başından bert devam eden hatalı tutumdur ki Kıbrıstaki fiilî durumda ardarda kayıplar ve çekilmelerle bugünkü son çizgiye gelmemize yol açmıştır. Devletimizin ve milletimizin (itibarı zedelenmiştir. Kıbrıs politikasından sorumlu olanların cezaî mesuliyetlerinin Parlâmentoda bahse Konu olacağı günler uzak değildir.

Kıbrıs politikasını yürütenler NATO'nun istikbalinden de endişelenmişlerdir. Ahdî haklarımız bu yüzden kullanılamamıştır. Hakikatte türk ve yunan münasebetlerinin alacağı şekil yüzünden NATO yıkılacak değildir. İttifak müşterek menfaatlerin icabıdır. NATO'nun zedelenmesi endişesi sadece fiilî ve hukukî tecavüze uğrayan Türkilyeye mi düşer? Türkiye plâtonik NATO hassasiyeti uğruna kendi hukukuna indirilen darbelere de katlanmak zorunda mıdır? Kanaatimce, değildir!.. Fransa misali ortadadır. Yunanistan Makariosu desteklemiş, NATO yıkılmamıştır. Yunanistan NATO endişesine hiç sahip çıkmamış, Amerika, desteğini ve dostluğunu da buna rağmen kaybetmemiştir. Bir yanağa şamar yedikçe diğerini de uzatma politikası güdenlerin sorumluluklarım tesbit ve takip etmek gerekir. Müzakere safhasında hiç bir teklifimiz kabul edilmemekte. Anlaşılıyor ki, uzun yıllar dış politikada takip edilen inkiyaddan uzaklaşılamamaktadır. Dış politikamızda inkiyad politikası yerine şahsiyet politikası takip edilmelidir

Kıbrıs politikasını yürütenlerin hukuka sımsıkı sarılmak gerektiğine dair beyanları da, birşey yapamayışı mazur gösterme çabalarından ileri gelmektedir. Hukuk, silâh namlularından çıkan kurşunlardan göğüsleri korumadıktan sonra ne işe yarıyacaktır? Haydi diyelim ki, NATO'lu müttefikimiz Amerikanın bütün endişeleri Yunanistanın değil de Türkiyenin yolu üzerine serildi. Amerikanın bu endişeleri yüzünden ahdî yetkilerimizi kullanamadık. Fakat müzakere ve konferanslarda herşeye "Evet" demek yerine bazılarına "Hayır" demek için de mi bilmediğimiz engeller vardır?

Son günlerde yunan uyruklulara karşı bazı tedbirer alındığı görülmektedir. Atina sokaklarında İstanbul nümayişleri yaptıran Yünanistanâ, hattâ İngiltere ve Amerikaya bazı ikaz emareleri de belirmiştir. Bu kıpırdanırlara tevessül edebilmek için dahi Kıbrıs türklerînin bunca kurban vermeleri, temerküz kampına tıkılmaları, Makariosa yardımcı bir generalin kumandasındaki turist taburlarının davranışları mı beklenmek gerekiyordu?

Hülâsa, Kıbrıs politikamızda unutulmaz ihmaller vardır, takip etmeme vardır, ahdî ve hukukî haklar kullanılmamıştır. devredilmiştir. İmkânlar kullanılmamış, tedbirlere zamanında gidilmemiştir Nihaî ricat çizgisinde bulunduğumuz şu anda yukarıda gösterdiğimiz prensiplere uygun bir politikaya ancak başka bir siyasi ekip tevessül edebilecektir.

H. Nurbaki

HALUK NURBAKİ (Bağımsız Afyon Milletvekili)

Kıbrıs ihtilâfı çıktığı zaman Başbakan olsa idim, önce bu konuda yurt ve dünya çapında ihtisası olan İsmet İnönü ile istişare ederdim. İcra özentisi dışında, konuyu . Birleşmiş Milletlerde haklı hale getirecek se--ilde politikamı tamamen hukuki haklılık yönüne teksif ederdim. Muhalefetin tahriklerine katiyen aldırış etmezdim. Türk milletinin refahının devamlılığı ile Kıbrıs türklerinin menafatlerini bağdaştırır, katiyen, dönülmiyecek adım atmazdım, Kıbrıs konusunda fikrisabit sahibi görüşleri, "Bu konuda söz sahibi yalnız ben olabilirim" inancında olanların fikirlerine itibar etmezdim.

Kıbrıs konusunu derin bir Orta Doğu problemi onarak telâkki eder, bu açıdan Kibrisin rum olamıyacağım, buna en azından anglo-sakson menfaatlerinin imkân vermeyeceğini bilerek, NATO'yu bu hadiseden buhransız sıyırmayı amaç güderdim..

F. Sükan

FARUK SÜKAN (AP Konya Milletvekili - AP Genel Başkan Vekili) — 21 Aralık hadiselerinden çok daha önce, Zürih ve Londra andlaşmalarının ve Kıbrıs Anayasasının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Makarios bu anlaşmaları ve andlaşmaları ve Anayasayı tatbik etmeyeceğini ve tanımıyacagını resmen ve alenen ilân etmiştir.

Türk Hükümeti andlaşmaların ve Anayasanın açık ve tek taraflı ihlâli karşısında bilhassa Garanti Andlaşmasının kendisine tanıdığı hakkı lâyıkı veçhile kullanamamıştır. Bu olayların gelecekteki tertipli elim olayların bir başlangıcı mahiyetinde değerendirilmesi gerekirdi. Bu itibarla daha o zaman gerekli diplomatik ve askerî yönlerden hazırlık ve plânların yapılması hususunda Hükümetin tedbirler alması iktiza ederdi. Hükümet bu tecavüzler için gerek Birleşmiş Milletler nezdinde, gerekse Avrupa Konseyi ve NATO Daimî Konseyi nezdinde meselenin önemi ile mütenasip tarzda teşebbüslere girişmemiş, bu milletlerarası ve bölgevî organların zamanında ve yerinde müdahalesini sağlıyamamıştır, 21 Aralık olaylarından sonra Kıbrıstaki türk cemaatine kar-91 girişilen tedhiş ve tecavüzler tam mânasile bir katliâmı (genocide) halini almıştır. Bu halde mesele leşmiş Milletlerde Türk Hükümeti tarafından gayet enerjik bir teşebbüsle milletlerarası sulh ve sükûnun ihvası bakımından ortaya konmalı, devletlerarası bir konu ha line getirilmeliydi. Güvenlik Konseyinden Adaya Milletlerarası bir müşahit heyetin gönderilmesi ve hadiseler objektif şekilde onlar tarafından yerinde ve zamanında tesbit ettirilmesi iktiza ederdi Diğer taraftan, türk cemaatine ve türk haklarına karşı girişilen tecavüz ve milletlerarası andlaşmaların tek taraflı olarak ayar lar altına alınması ve ihlâli, objektif, hukuki vakıa dokümanlarla Güvenlik Konseyi huzuruna getirilmeli bu kanalla mesele, Mileletlerarası Yüksek Adalet Divan intikal ettirilmeli idi. Bu suretle daha başangıçta barış ver ve insan hak ve hürriyetlerine riayetkar milletler diselerin içyüzüne vakıf olarak dâvamızın haklılığı karşısında bizim tarafımızı tutacaklardı. Hemen 21 Aralık hadiselerinden sonra da Birleşmiş Milletler yasasına uygun olarak Avrupa Konseyi ve NATO Daimi Konseyin işe gayet ciddi şekilde el atmasını temin etmek gerekir di. Bunların hiçbirisi zamanında yapılmamıştır, Hükümet 25 Aralıkta teminatçı diğer iki devletin (İngiltere Yunanistan) sarih menfi davranışları karşısında tek taraflı müdahaleye karar verdiği zaman Birleşmiş Milisti adına Kıbrıstaki türk birliğini derhal takviye etmesi iltiza ederdi. Böylece Adada sükûn ve emniyetin tesbit mümkün hale gelebilirdi. Bu da yapılamadı. Üçlü müdahale kararından sonra huzur; sükûn ve emniyeti tesisi mükellef ve aynı zamanda Garanti Andlaşmasının şart hükümlerini yerine getirmesi iktiza eden ingiliz General ve Adadaki ingiliz birlikleri maalesef vazifelerini tam ma nasile yapmadıkları gibi, bilâkis her türlü kararını raatını Makariosun müsaade ve arzusuna uygun o ifaya çalıştılar. Bu hal ise Kıbrıs problemini daha çok çıkmaza sürüklemiştir. Londra Konferansı beklenilen arzu edilen neticeyi vermediği gibi. Türkiye için. de astı, derecede prestij kırıcı olmuştur, İngiliz hükümeti ve karios tarafından meselenin Güvenlik Konseyine intikal ile 4 Mart 1964 Güvenlik Konseyi kararları ve tatbikat ortadadır. Üstelik, Makarios plânlarına devam etmeye Kıbrıs devletine vücut veren iki unsurdan birisinin, türk cemaatine ait Bakanları azletmiş ve milletlerarası kor. feranslarda türk cemaatinin sözcülüğünü yapan lider Rauf Denktaşı Adaya dahi sokmamıştır. Son defa cereya eden bu ihlâller karşısında Türkiye icraî olarak hiç bir müsbet netice îstihsal edememiştir.

Kanaatimce, bu son olayların ışığı altında meseleyi Güvenlik Konseyine ve onun aracılığı ile Yüksek Adalet Divanına intikal ettirmek ve aktif teşebbüslerle müsbet neticeler sağlamak iktiza etmektedir. Garanti Andlaşmasımn tanıdığı haklan ve devletler hukukunun prensiplerini korumak ve zamanında sahasına koymak gerekir. Kıbns meselesi türkün ve türklerin müşterek davasıdır. Bu millî meselede bütün siyasî teşekküllerin ve millî müesseselerin el ve gönül birliği halinde çalışması en samimi temennimdir.

M. Vural

MAHMUT VURAL (YTP Sivas Milletvekili) — Kıbrıs meselesi 50 yıldan beri üzerinde çalışılan ve son on yıldan beri de gün ışığına çıkmış bir meseledir. Bu konuda halen ön plânda rol oynayan komünist blok ile Kıbrıs komünist partisi arasında bir münasebet kurmalı ve bilhassa bu nokta üzerinde durulmalıdır. Çünkü halen Avrupanın en kuvvetli komünist partilerinden biri olan bu parti tedhiş, katliâm veya seçim yoluyla Adada iktidara gelmek, sonra mevcut anlaşmalardaki bükümleri kaldırıp en kısa zamanda Yunanistanla birleşmek amacındadır. Bu konuyu vasıta yaparak, batı ile olan ittifakları sebebiyle halen komünizme karkorunur görünen Yunanistana da sızmak ve orada la 'komünist rejim kurmak emelindedirler. Bu sebeple, hükümet olarak Batı dünyasının dikkatini bu noktaya çekerek mücadelenin Orta Şarka hakim olmak gayesinin safhası olduğunu anlatmamız ve kendilerini gafletten "andırmamız faydalı olur. Ayrıca Kıbrısı filhak sloganıfcseçinilerde kullanmış olan Papandreünun dikkati bu yönde bir daha çekilmelidir.

Kıbrıs devleti aslında Türkiye ile Yunanistan arasını kurulmuş suni bir devlettir. Kıbrıslı rumlar ve onları destekleyen blok şelf-determinasyonu ileri sürmektedirler, runlar için bu bir hak olarak kabul edilirse ayni nasbi türkler için de kabulü zaruridir. Adadaki iki topluluk ayrı dine, dile ve ayrı ülküye sahiptir. Self-determinaspnü; bir topluluğu diğerinin emrine vermek şeklinde kabul edemeyiz. Her iki topluluğu ayrı federe devletler aklinde birleştirecek bir federal sisteme gidilmelidir. Bu lorumda da rum topluluğu Yunanistanla birleşmek için bir adım atarsa, Ada, normal şekilde iki topluluk arasına bölünmüş olur.

Hükümet olarak Kıbrıs davasındaki haklılığımızın ii için sistemli ve dostlarımızı ikaz edici şekilde faliyet göstermemiz ve bunun için propagandaya son derecede önem vermemiz lâzımdır. Bugüne kadar bütün hükümetler nedense bu hususa gereken önemi vermemişlerdir. Bu işin klâsik memur zihniyetiyle halledilemiyecegi aşikâr olduğundan, dış basın ve hariciye teşkilâtımızda faal ve yararlı elemanlar bulundurmanın yollan aranmalıdır.

Dostlarımıza karşı bütün insani, ahdî ve dostluk vazifelerimizi ifa ettik. Fakat dost görünüp düşmanca emellerle hareket edenlere karşı mukabele-i bilmisil olarak aramızda mevcut bütün antlaşma hükümlerini gözden geçirmekte fayda görüyorum.

Diplomasi ve hukukî yollar müsbet netice vermezse andlaşmaların bahşettiği hakların kullanılmasına ve fillen icraî safhaya geçilmesine mecburiyet hasıl olacaktır. Türkiyenin önce kendi emniyeti, sonra hür dünyanın emniyeti bakımından komünist adalarla çevrili bir kıskacın içine giremiyeceğini müttefiklerimizin kabul edeceklerini ümit etmekteyim. Bu sebeple Batı âlemi türk dâvasına karşı ilgisizlik göstermekte devam ederse başımızı is) elimizin arasına alıp düşünmemiz ve Batı ile olan andlaşmalarımızı, taahhütlerimizi yeni baştan gözden geçirmemiz ve yeniden dost-düşman tasnifi yapmamız zarureti hasıl olacaktır.

M. Erdemir

MEMDUH ERDEMİR (MP Kırşehir Milletvekili) — Sualin cevabına geçmeden evvel, bir hususu belirtmekte raide görüyorum. Şayet ben Başbakan olsa idim müşterek mesuliyet esasına göre kurduğum bir hükümetin başı sıfatı ile şahsî politika takip etmezdim. Oysa bana sorulan sual Başbakanı hükümet telâkki eden bir anlayışla hazırlanmıştır. Bununla beraber soruyu, Hükümet politikasını kastettiğini kabul ederek cevaplandıracağım.

1 — 26 Aralık 1 9 6 3 tarihi/ide' 'yaratılan facia ânına kadar Papaz, adım adım hareket etmiş, müesses nizamı ortadan kaldırmaya matuf çeşitli teşebbüslerde bulunmuştur. Başında bulunduğum Hükümetin buna göz yummaması için gerekli tedbirleri alırdım.

2 — Facianın başladığı ve devam ettiği bir sırada bana Başbakanlık teklif edilmiş olsa idi, Kıbrıs politikasını millî, bir politika haline getirmek için Millî Koalisyon hükümeti kurmaya çalışırdım. Mümkün olmadığı takdirde, kurduğum hükümetin Kıbrıs politikasını Muhalefetle tam bir işbirliği yapmak suretile tesbit etmek gayretini gösterirdim.

3 — Kıbrıs dâvasının halledilmesi başlangıçta ve derhal müdahale edilmek suretile mümkündü, İşi bugünkü komplike haline getirmemek gerekirdi. Başbakan olarak gerek Muhalefetten ve gerekse Hükümetimden, müdahale fikrine iştirak etmelerini ister ve bu yolda gayret gösterirdim."

N. Erim

NİHAT ERİM (CHP Kocaeli Milletvekili) — Sorunuza cevap vermek kolay değil Çünkü öyle bir mesuliyet altında, ne yapılacağı ancak zamanında ve yerinde kestirilebilir. Şimdi bizler, milletvekilleri olarak, olayları izleme, takdir veya tenkit durumundayız. Bu yönden düşüncelerim sırası geldikçe açıklıyorum. Devlet dosyalarındaki belgeleri okumadan, bütün şartları incelemeden karar ve icra makamındaki yetkili kişi gibi konuşmaya heveslenmeyi doğru bulmuyorum. Umarım ki siz de bana hak vereceksiniz...

Azınlıklar Meselesi

Azınlık kavramının ortaya çıkması, milli devlet düzeninin belirmesinden, özellikle Birinci Dünya Savaşından sonra Avrupada yeniden çizilen sınırlar içinde çeşitli milletlerin bir araya getirilmesinden sonradır.

Milletlerarası hukukta benimsenen bir tanımlamaya göre, azınlık diye, bir devletin ülkesi içinde yaşayanların çoğunluğundan değişik dil, din ya da soy özellikleri olan etnik topluluklara denir. Milletlerarası hukuk böyle toplulukların çoğunluk tarafından ezilmemesini sağlamak için bazı kurallar koymaya çalışmıştır. Bu kuralların başında kanun önünde fiili ve hukuki eşitlik gelmektedir. Azınlıkların, ülkesinde yaşadıkları devletin vatandaşı olmak, hür ve korkusuz bir hayat sürmek, seçmek ve seçilmek, dil, din ve öğretim hürlüğü yoluyla kendilerine has nitelikleri korumak gibi tartışma götürmez haklan vardır.

Ancak, her hak bir yüklem karşılığıdır ve azınlıklar da bu genel kuralın dışına çıkamazlar. Milletlerarası hukuğa göre, azınlıklar, ülkesinde yaşadıkları devletten çoğunluğa verilen haklardan fazlasını isteyemezler. Kendilerine tanınan eşitliğe karşılık, ülkesinde yaşarlıkları devlete bağlı, dürüst, bir vatandaş olarak davranmaları gerekir. Devletin temelini sarsacak yollara sapamazlar, ya da böyle emellere aracılık yapamazlar. Bu ilkeye aykırı davranışlarda bulunurlarsa, devlet, dışardan gelebilecek hiçbir baskıya aldırmaksızın, vatandaşları üzerindeki yetkilerini onlar için de kullanır, kanunlarında öngörülen cezalan uygular. Bu cezalar arasında, elbette ki, vatandaşlıktan çıkarma da vardır. Tabii bu kurallar Kıbrıstaki iki ayrı cemaat için değil, Türkiyedeki rumlar veya Yunanistandaki türkler gibi ekalliyetler için muteberdir.

Bu genel kurallara rağmen, bizim azınlıklar, bütün tarih boyunca Osmanlı İmparatorluğunun başına dert olmuşlardır. Kendilerine verilen kapitülasyon ayncalıklarına ve azınlıklar üzerindeki koruma haklarına dayanan Avrupa devletleri, imparatorluğun işlerine karışabilmek için bu ayrıcalıkları ve hakları bol bol kullanmaktan çekinmemişlerdir. Bunun için Osmanlı İmparatorluğunun yıkıntısı üzerinde yükselen Türkiye Cum huriyetinin temsilcileri Lozanda Avrupa devletlerinin temsilcileriyle aynı masanın başına oturdukları zaman, bu konuda son derece dikkatli olmak gerektiğini çek iyi biliyorlardı.

Türk temsilcilerinin Lozanda azınlıklar konusunda savunduktan görüş, şöyle özetlenebilir: Türkiye, azınlıkların haklanın, savaşı bitiren diğer barış andlaşmalarında kabul edilen esaslar içinde ve komşu ülkelerdeki müslümanlara aynı haklar sağlanmak şartıyla kabul ede bilir. Azınlıkların korunması, türk ülkesinin bütünlüsüne ve bağımsızlığına gölge düşürecek bir bahane olarak kullanılamaz. Gerçekten Lozan andlaşmasının birinci bölümünün üçüncü faslını teşkil eden maddeler, bu görüşe uygun olarak kabul edilmiş maddelerdir. Bu maddelerde, Türkiyedeki azınlıklara türklere verilimiş hatıralardan daha fazlasının bağışlandığını gösteren hiçbir hüküm yoktur.

Gerçek böylesine apaçık ortada dururken, Türkiye yaşayan azınlıkların bazı hak ve görevlerini bilmez üyeleri, sanki Osmanlı devrinde yaşıyormuşçasına, sanki günden bu yana hiçbir değişiklik olmamış gibi, devlet içinde devlet olmak istemişlerdir. Bu türlü davranışları bilmek için emniyet raporlarını görüp incelemeye lüzum yoktur. İstanbulda yaşayan her kulağı delik vatandaş, çevresinde ne olup bittiğini sezmektedir. Lozan antlaşması bunlara kendi dillerini okutacak okul kurma hakkı mı vermiştir, bu okulda hemen bir yunan milliyetçiliği aşılanmasına başlanmıştır. Lozan andlaşma bunlara kendi dillerinde yayın yapmak hakkı mı vermiştir, gazetelerinde en akla gelmedik türk düşmanlığı yayılmak istenmiş, yunan hükümetinin sözcülüğü yapılmış, olaylar yunan milli çıkarları açısından ele alınmıştır. Lozan andlaşması bunlara hayır, din kurumla Cemiyetler kurmak hakkı mı vermiştir, bu kurumlara cemiyetlerde Türkiyenin toprak bütünlüğüne karşı çeşitli dolaplar çevrilmek istenmiştir. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, Fenerde, Heybeliadada kurulmuş olan papaz okullarında, Makarios gibiler yetiştirilmiş, dün yanın dört bir tarafına salınmıştır.

Fenerdeki Patrikliğin nasıl bir irtica ve fesat yuvası olduğu, daha İstiklâl Savaşı sırasında çok iyi biliniyordu. Bu bakımdan. Patrikhanenin Türkiye dışına çıkarılması için İnönü Lozanda büyük gayretler harcamıştа Fakat bu konularla ilgili komisyonda bulunan Dr. Rıza Nurun bunun Ankaradan alınan bir talimata dayanmadığını, İnönünün kendi isteği olduğunu söylemesi üzerine. Avrupa devletleri direnmişler ve Patriklik Fenerdi kalmıştır. İşin acısı, Dr. Rıza Nurun bu dikkatsizliği yaptığı sırada yunanlılar inattan vazgeçmiş bulunuyorlardı hattâ Venizelos Patrik için Aynanozda bir yer bile ayırmayı düşünmüştü. Önü ardı düşünülmeden söylenmiş bu söz, Fenerdeki irtica ve fesat yuvasının temizlenmesin önlemiştir.

Fener Patrikliğine Lozanda dokunulmaması sayı papazlarda bir düşünce ve davranış değişikliği görülmez se bu fesat yuvasına bundan sonra da dokunulmayacağı anlamına gelmez. Kıbrıs rumları Adayı Yunanistana bağ lamak istemekle, Lozan düzenlinde değişiklik yapmanın öncülüğünü almışlardır. Bu yolda yürüyecek olurlarsa, Türkiyenin de bu düzen konusunda söyleyecek sözü olacaktır. Hükümet, Türkiyedeki rum azınlığı arasında devletin bütünlüğüne ve güvenliğine karşı davranışlarda bulunanlar hakkında koğuşturma açmakla, ilk sözünü söylemiştir. Bunun ardından, elbette ki, rum patrikliğinin dosyası gelecektir. Bunda kimse şüphe etmemelidir.

Milletlerarası andlaşmaların tek taraflı feshi yolu açıldı mı, işin nerede biteceğini hiç kimsenin kestirmek imkânı yoktur.

rak muhafazasına imkân vermediği görülmüş ve hakkında vatandaşlık hükümlerinin uygulanacağı bildirilmiştir".

Vatandaşlıktan çıkarılacak Patrikhane mensupları yalnız Vekil Emilyanos değildir. Patrikhane Sensinod Meclisinin türk uyruklu üyelerinin durumları da gözden geçirilmektedir. 10 kişiden kurulu Sensin od Meclisi üyeleri şunlardır :

1 — Yakovos Paisiu
2 — Tomas Savidis
3 — Doroteos Yorgiadis
4 — Kirilos Ahsiotis
5 — Hrisostomos Koroneos
6 — Maksimos Yorgiadis
7 — Maksimos Caousis
8 — Yakavos Stefanidis
9 — Meliton Hacis
10 — İeronimos Kostantinidis

Athenagorasın koltuğu
Nakl-i mekân arefesinde

Patrikhanenin durumu İçişleri, nin okullarınınki de Milli Eğitim Ba kanlıklarınca incelenip gerekli tedbir-le-in alınmasına başvuruladursun, İ-lâr Bakanlığı da aynı gün, Fener rum ortodoks patrikhanesinin bulunduğu bloku istimlâk yolunda hazırlıklara başlamıştır. Blok, 1938 yılında yapıl-mış bir tebligata ve o yıllarda hazır-lanmış pir plâna göre istimlâk edile-cektir. Böylece Eyüp-Unkapanı sahil yolu yapımına yaz aylarında başlana-rak ve 1958 de tebligat yapılmış oldu-ğundan Patrikhaneye artık yeni bir uyarma yapılmayacaktır.

Yurttaki akisler

Uzun süredir, bilhassa Kıbrısta rum-ların türklere reva gördükleri mu-amelelerden sonra milletin içinde ya-ra olan bu meseleye Hükümetin el at-ması ve sıkısını her gün arttırması bü-tün yurtta tam tasvip gördü.

Haftanın başlarında gençlik ku-rumları toplanıp ortak bir bildiri ya-yınladılar ve Başbakan İnönüye bir telgraf çektiler. Türkiye Gençlik Teş kilatı, Millî Türk Talebe Birliği ve Türkiye Milli Talebe Federasyonunun ortak bildirisinde yunan uyruklu kişi lerin türk-yunan dostluğuna daya-nılarak yapılan anlaşmayı yaşadıkları ülkenin aleyhine işlettikleri, türk mil-letinin sırtından kazandıklarını kendi menfur emellerine ve doğrudan doğ-ruya bize karşı harcadıkları belirtilmek te ve ticaret yapan yunan uyruklula-rın tamamının yurt dışına çıkarılma sı, özel eğitim yapan rom okullardaki eğitim imtiyazının kaldırılması isten-mektedir. İstekler arasında din ku-rumlarının çalışma alanlarının yeni-den gözden geçirilmeleri de vardır. Gençlik kurumları, ayrıca, kamu o-yundan ramlarla ekonomik alış veri-şin durdurulmasını da istemişlerdir.

Gerçek şudur ki girişilen hareket Badece bir başlangıçtır ve türk-yunan münasebetleriyle ilgili olarak devam edecektir. Bunun, Patrikhanenin iste-diği gibi Bizans bayrağı çekeceği Ay naroza naklinin takip etmesi hiç kim şeyi şaşırtmamalıdır. Patrikhane bi-nasından sonra Patrikhane müessese si de İstanbulda mutlaka tarihe karı-şacaktır.

İstanbuldaki türk tebalı rumlara ge lince... Bu haftanın ortasında Baş-bakan İsmet İnönü yunan Başbakanı Papandreunun "müstakil devlet" an-layışını kınayarak "Demek ki müsta-kil devlet olmak için tebanın bir kıs mını katletmek lâzım! Bu ne biçim anlayış?" dedi. Bizim "müstakil dev-let'» anlayışımız bu olduğuna göre hiç kimsenin ne burnu kanayacaktır. ne malına bir zarar gelecektir. Ama haf tanın başında Dışişleri Bakanı Peri-don Cemal Erkin kendisiyle görüşen bir İstanbul gazetesinin muhabirine "Gelecek olursa, mutlaka gidecek as olacaktır" dedi.

Bu. İstanbul rumlarının mukadde-ratının Kıbrıs türklerinin mukadde-ratına bağlanmış olduğunun ifadesi-dir.

A d a

Karamanın koyuna

Kıbrısın kuzeyinde Adanın Türkiye-ye bakan kıyılarında, denizin he-men birkaç adım ötesinde yer yer bin metreye kadar ulaşan sarp sıradağlar uzanır. Bunların, güney ovalarına verdikleri en önemli geçit Girne ge-çididir. Nitekim, Girne kasabasından Lefkoşeye giden yol da, bu geçidin a-rasından süzülür.

Kibrisin kuzeyinde uzanan bu sarp sıradağlar, Girne geçidi dolaylarında, bir elin beş parmağını andırırcasına göğe yükselirler. Bu yüzden Ada türe-leri, ramların Hilarion dedikleri bu dağlara, Beşparmak dağı adını tak-mışlardır. Adaya anavatan Türkiyeden esen rüzgârlar bu Beşparmak dağı nın üzerinden üfürür, yağmur geçi-ren bereketli bulutlar bu dağlar üze-rinden geçer. Beşparmak dağının, A-da türkleri için özel bir değeri vardır.

Beşparmak dağı, geride bıraktıgı-mız hafta içinde, Kıbrısta usun bir sü--edir iki topluluk arasında sürüp gi-den çarpışmanın en çetinlerinden bi-rine alan oldu. Yıllar yılıdır gördük-leri Enosis rüyasına kapılan yüzler-ce çeteci rum, ellerinde otomatik si-lâhlar ve havan toplarıyla, bir avuç türk mücahidinin elindeki bu dağı ge-ri almak için dalga dalga Hilarion tepesine saldırdılar. Bütün istekleri, dağı geri alıp Girne-Lefkoşe yolunu kendi denetleri altına koyabilmekti. Fakat çeteci ramların her saldırısı türk mücahitlerinin kararlı savunma-ları karşısında kırıldı, rumlar her ke-resinde ölü ve yaralılarını güç topla-yıp geriye bakmadan kaçmak sorun-da kaldılar. Şu satırların yazıldığı e-rada rumlar inatlı saldırılarına, türk-ler de başarılı savunmalarına devam ediyorlardı.

Cephede piknik

Geride bıraktığımız haftanın Kıbrıs konusunda getirdiği en önemli ye-niliklerin birincisi türklerle rumlar a-rasında Beşparmak dağında sürüp, gi-den bu çarpışma ise, ikincisi de, hiç şüphesiz, Hintli general Gyani'nin ku-mandasındaki Birleşmiş Milletler ba-rış kuvvetinin Kıbrısta kendine veri-len görevi yerine getirmekten ne ka-

Makarios
Karamanın koyunu

Başbakan Papandreu
Veniselos II

dar uzak olduğunun artık açıkça ortaya çıkmasıdır.

Güvenlik Konseyi tarafından Kıbrısta düzen ve güvenliği korumak'a görevlendirilen bu kuvvet, Kıbrıs durumunu anlamaktan yoksun bir Genel Sekreter ve açıkça taraf tutan bir kumandanın sayesinde, rumların türklere karşı giriştikleri bütün saldırılara seyirci kalmaktadır. Bu tutumlarından, Kıbrıs barış kuvvetini yönetmek durumunda olanlarda, Kıbrıstaki rum liderleri Adanın meşru yöneticileri, türkleri de Kıbrısın bağımsılığına ve toprak bütünlüğüne karşı ayaklanmış asiler gibi kabul etmek eğiliminin varlığı anlaşılmaktadır. Bu yüzden olsa gerek,.. Hilarion dağındaki kanlı çarpışmalar, türklere yapılan saldırılar devam ededursun, Adadaki Birleşmiş Milletler barış kuvveti savaş alanının üzerinde helikopterlerle gezinmekle, taraflardan ateş kesmelerini dilemekle yetinmektedir.

Birleşmiş Milletler kuvvetini yönetmekle görevli: olanların anlayamadığı, şu olsa gerektir: Ada türkleri ne Adanın bir parçasını, ne de bütününü Türkiyeye katmak isteğindedirler. Tam tersine, Ada ramların başlıca amacı, artık Makariosun hafta içinde yunanlı idarecilerle yaptığı görüşmelerden de açıkça anlaşılabileceği gibi, Kıbrısı Yunanistan a katmaktır. Buna karşılık Ada türkleri, haklı olarak Kıbrısın geleceği konusunda kendilerinin de söylenecek sözü olduğunu ileri sürerek, her ne bahasına olursa olsun Yunanistanla birleşmek isteyen rum çetecilere karşı canlarını, mallarını ve Ada üzerindeki haklarını savunmaktadırlar. Eğer Birleşmiş Milletler kuvvetini yönetmekle görevli olanlar Makarios idaresini bağımsız ve milletlerarası sorum ve yükümlemlerini bilen bir idare olarak germeye ve bu görüşe uygun olarak davranmaya devam ederlerse, giriştikleri bu deneme, en başta Birleşmiş Milletlerin yeni bir fiyaskosuyla sonuçlanacaktır.

Bizim hoca bina okur..

Manhattan adasındaki kırk katlı koca Birleşmiş Milletler binasından bu haftanın başında yapılan bir açıklamaya bakılırsa, ortada duran bütün açık gerçeklere rağmen, Genel Sekreter U Thant bu acı sonucu hâlâ görebilmiş değildir. Bu açıklamaya göre, Genel Sekreter, Kıbrıstaki Birleşmiş Milletler kuvvetine görev ve yetkileri konusunda verdiği buyruklarda, bu kuvvet mensuplarından, kendileri savunmak durumunda kalmadıkça, silâh kullanmamalarını istemiştir. Başka bir deyişle, Birleşmiş Milletler as kerteri, Adada bir saldırının varlığını görseler bile, kendi hayat ya da yenlikleri tehlikeye girmedikçe silah kullanmayacaklardır. Böyle olunca Kıbrıs ramları, barış kuvveti mensup larına dokunmadıkça istedikleri gibi türklere saldırabilirler, istediklerini re hin diye kaçırıp, istediklerini kurşuna dizebilirler. Böylesine açıkgözlük, yakın tarihte görülüp duyulmuş şey di, ğildir.

U Thanfın geride bıraktığımız hafta içinde Kıbrıs durumunu anlamaktan ne kadar uzak olduğunu | teren ikinci belirti de Adadaki türk birliğinin Birleşmiş Milletler kumandası altına konulması, için gösderdiği aşırı gayrettir. Bilindiği gibi, çarpışmalar başladıktan sonra akın akın A d a n ı n kuzey bölgesine göçen türk yeni yerleştikleri dolaylarda rum saldırılarından koruyan en etkili kuvvet, Adadaki türk birliğidir. Çarp malar başlar başlamaz Adanın kuze-

Hamamda şarkı

Kıbrıs Radyosu, çetecilerine cesaret vermek için bildiriyor: "Âtina yetkili çevreleri Türkiye Büyük Millet Meclisinin karasularını 12 mile çıkarmak hususundaki kararım hayretle karşıladıklarını belirtmişler, bu kararın yunan hükümetince muteber sayılmayacağını da ilave etmislerdir."

12 millik karasularımızdan bir karış içeri girmek isteyecek yunan balıkçılar, kurşunu yediklerinde ve tekneleri ya teslim alınıp ya batırıldığında nenin mateber olup nenin olmadığını tecrübeyle anlayacaklardır. Zira Kıbrıs Radyosunun bilmediği, Türk Deniz Kuvvetlerine Meclisin kararman yürürlüğe girdiği andan itibaren 12 millik karasularımızda kuş uçurtmaması emrinin kesin olarak verilmiş bulunduğudur.

Kıbrıs Radyosu ilâve ediyor: "Mezkûr çevreler Fener Patrikhanesinin eski ve tarihi ananeler ve milletlerarası anlaşmalarla korunduğu hususuna dikkat çekmekte türklerin bu müessese aleyhinde teşebbüslere geçmeden iyice düşünmeleri gerektiğini belirtmektedirler."

Milletlerarası anlaşmalar.. Fen er Patrikhanesini milletlerarası anlaşmalar koruyor da,. Kıbrıstaki türklerin hakkını koruyan Zürih ve Londra anlaşmaları buz üstüne mi yazılmıştır? "Mezkûr çevreler" Athenagorasın sakalını Atinada öptükterinde türklerin bir teşebbüse iyice düşünerek mi, yoksa düşünmeden mi geçtiklerini görüp anlayacaklardır.

... Türk kıyılarının 12 mil açığına tek yunan balıkçısı giremeyecektir,- Fen/er Patrikhanesinin suyu kavramıştır, ve bunlar sadece bir başlangıçtır. Yunanlılar, 1919'un Mayısından bu yana tam 45 sene geçtiği içkin türklerin sabırlarının hiç taşırılmaması gerektiğini unutmuş olacaklar. Ziyanı yok. Hatırlarlar. Hatırlarlar.

de durum alan türk birliğinin varlığı çeteci rumları uzun uzun düşünmektedir. Hattâ Makartios, eşine rastlanır bir akl-ı evvellik gösterek, türk birliğini Adadan uzaklaştırılabilmek için 1960 savunma andlaşmasını feshetmeye bile kalkışmış, fakat Türkiyenin kesin tutumu karşısında bir daha bu konuyu açmaya cesaret edememiştir. Şimdi bu birliği etkisiz kılmak için açık kalan tek yol, birligin Birleşmiş Milletler kumandası altına verilmesidir. Ancak, türk birligini yönetenler birlik mensupları Birleşmiş Milletler kuvvetinin ohede yaptığı pikniğe katılmaya hiç hiç istekli değildirler. Zira böyle bir katılma halinde sayın Komutanın Türk Alayına vereceği ilk emir olacaktır: "İstikamet kışlanız! Marş! Marş!"

Birleşmiş Milletler Genel Sekrete- U Thant, aklı sıra büyük bir dikkat iyi niyetle aldığı bütün tedbirlerin türlü para etmediğini görünce, Ana durumunu bir kere de en yakın çalışma arkadaşının gözüyle incelemek lotayla, siyasî işlere bakmakla görevli yardımcısı Dr. Ralph Bunch'ı geçen hafta Kıbrısa yollamıştır. Kıbrısta üç gün kalan Dr. Bunch, New York'a dönünce gördüklerini Genel Sekretere anlatacaktır. İşin acısı, Dr. Bunch'ın Kıbrısta gördüklerinin hiç de açıcı şeyler olmayışıdır. Genel sekreterin siyasi işlere bakmakla göre v li yardımcısı, Lefikoşede bulunduğu süre içinde ,göre göre yalnız iki türkün nâsıl rumlar tarafından öldürüldüğünü görmüştür. Bunlardan bir tanesi, şehrin türk ve rum kesimlerini ayıran Yeşil Hat dolaylarındaki evinin bahçesini suluyordu, diğeri de kızını okula götürmekteydi. Umulur ki, bu olaylar, Kıbrısa çok görüp, çok dinlemek için geldiğini söyleyen Dr. Bunch'la beraber U Thant'ı da uyarmış olsun.

Kervanın yüklüsü arkadan gelir

Eğer şu sırada Kıbrıs anlaşmazlığına el koymuş olan Birleşmiş Milletlerin sorumluları gözlerini açıp Makarios ve arkadaşlarını doğru yola getirmezlerse, Ada türklerinin başına daha birçok şeyin geleceği anlaşılmakladır. Gerçekten, geçen haftanın so- -unda yunan hükümetiyle görüşmeler yapmak üzere Atinaya giden Makarios, orada yalnız önümüzdeki günlerde girişmeyi düşündüğü yeni dolaplar için yunan hükümetinin onayını almakla kalmamış, aynı zamanda eski çetebaşı Grivasın yardımını da sağlamıştır. Eğer Grivas Adadaki rum başıbozukların kumandanlıgına getirilirse, Ada türklerinin çekeceği var demektir. Ama, Kibrisin EOKA'cı İçişleri Bakanı Yorgacisin cansiperane gayretlerine rağmen Grivası Kıbrısa göndermeyi Papandreunun gözü tutmamıştır.

Çeteci Grivas
Göz tutmadı

Makariosla Papandreu arasında yapılan görüşmelerden sonra yayınlanan on maddelik bildiri, bir yandan türk-yunan dostluğundan söz açan yunan idarecilerinin Kıbrıs anlaşmazlığını hangi açıdan ele aldıklarını açıkça ortaya koymaktadır. Bildiride belirtildiğine göre, Kıbrısta rumların giriştikleri savaş, bir ellenizm savaşı, yani bir yunanlılık davasıdır. Ellenizm, Kıbrısta bir ölüm kalım kavgasına girişmiştir. Bu sözleri hayretle karşılamamak bir bakımdan mümkün değildir, çünkü şimdiye kadar ortada bir yunanlılık dâvasının değil, bir Kıbrıs devletinin bağımsızlığının sözü edillyordu, Şimdi, bu Kıbrıs bağımsızlığının arkasında ne yattığı, bütün açıklığıyla ortaya çıkmıştır.

Mesele bir kere bu şekilde ve açıkça ortaya konulunca, bildirinin diğer maddelerinde sıralananlar görünüşü kurtarmak için söylenmiş sözler olmaktan ileri gidemiyorlar. Bildiriye göre, Zürih ve Londra anlaşmalarının değiştirilmeleri gerekir, çünkü bu anlaşmalar başarıyla uygulanamamışlardır. Şüphesiz, bildiride bu başarısızlığın nedenleri üzerinde durulmamıştır. çünkü bu nedenlerin altında Enosis hülyasının yatuğını söylemek ne Makarlosun, ne de Papandreunun işine gelmektedir.

Bildirinin önemli bir bölümü de türk-yunan münasebetlerine ayrılmıştır. Yunan idarecilerine göre, Türkiyenin Kıbrıs anlaşmazlığını bu eski dostluğu yıkmak için kullanması, üzüntüyle karşılanmaktadır. Gaflet içindeki bu zatlara sormak gerekir: Başlangıçta toprak bütünlüğü, bağımsızlık, milli egemenlik gibi ulvi sloganlar altında piyasaya sürülen Kıbrıs meselesini sonunda bir ellenizm dâvası olarak ortaya çıkarmak, bu dâvayı gerçekleştirmek için Adadaki onbinlerce türkü yerinden, yurdundan, yüzlercesini canından etmek türk-yunan dostluğunu dinamitlemek değildir de, Kıbrıs türklerinin can ve mal güvenliğini korumak için çetecilerin en iyi anladığı dilden konuşmak mı kundakçılıktır? Bugün türk-yunan dostluğu tehlikeye düşmüşse, bunun sorumlusu yunanlı komşularımızı anlaşmazlığın çıkışından bugüne kadar kerelerce doğru yola getirmeye çalışan Türkiye midir? Bu sorular, anlayanın, yüzünü kızart- -alıdır.

Bir çeteci eskisi

İşin aslına bakılırsa, Atinada yapılan Makarios - Papandreu görüşmelerinden çıkan sonuçlar, kimsenin bilmediği, beklemediği türden sonuçlar değildir. Türkiyede olayları görüp değeriendirebilen herkes tâ başındanberi Kıbrıs anlaşmazlığının altında bir ellenizm dâvasının yattığım biliyordu ve Yunanistânın bu dâvada sonuna kadar Makariosu destekleyeceğini de umuyordu. Bu bakımdan, görüşmeler sonunda yayınlanan bildiri kimse için şaşırtıcı olmamıştır. Yunan idarecilerinin sağduyusundan artık bütün bütüne ümidini yitiren türk idarecileri için bu hafta asıl önemli olan. Makariosla Grivas arasında yapılan görüşmelerdir, İngiliz yönetimine karşı girişilen EOKA mücadelesinin lideri Grivas, bilindiği gibi, bağımsızlıktan sonra Makariosla anlaşmazlığa düşerek Atinaya dönmüştü, Zürih ye Londra anlaşmalarım imzalayarak bağımsızlıkla yetinen Makarios karşısında Grivas, devamlı olarak, Yunanistana birleşmek görüşünü savunmuştur. Geçen hafta Atinaya giden Makarios. fırsattan faydalanarak, işte bu Grivasa Kıbrısa geri dönme ve rum çetecilerinin başına geçmek teklifinde bu-

lunmuştur. Gelen haberlere bakılırsa, Grivas bu teklif kargısında hiç de kayıtsız değildir,

Grivasin Adaya dönüşü Kıbrısta yani bir cebe çalışmasının başlangıcı demek olacaktır. Bu çalışmanın başlıca amacı da, elbette ki, Kıbrıs türklerini sindirmek, onları kuvvet yoluyla Yunanistanla birleşmeye razı etmekten veya Türkiyeye kaçırmaktan başka birşey olamaz. Birleşmiş Millet kuvvetleri de nasıl olsa Akdemsin ılımlı ikliminde hoş vakit geçirmek peşinde olduklarına göre, Grivas bu amaca kolaylıkla ulaşabilirim diye düşünebilir. Fakat işin aslı hiç de bu değildir. Anlaşmazlığa el koymuş milletlerarası kurumlar, bizi durmadan tek taraflı fedakârlığa teşvik eden vefalı dostlar nasıl davranırlarsa davransınlar, Türk Hükümeti Kıbrıs türklerini rum egemenliği altona bırakmaya asla razı olmayacaktır.

Bu gerçeğin, dost, düşman herkes tarafından bilinmesinde büyük fayda vardır,.

A.P.

Ya koltuk, ya ölüm!

Kurulduğundan bu yana ilk defa olarak nisbî bir istikrar devresine girmiş görünen AP için yine zor günler gelmiş çatmıştır. Önümüzdeki Senato ara seçimleri ve bu seçimlerin ikramiye hanesinde yer alan pırılpırıl 52 senatör adaylığı çoğunluğu menfaatlerini iyi bilenlerden meydana gelen bu partinin bütün kademelerini sarsacak, bölecek, karıştıracak önem almıştır. AP nin yönetici kadrosunu meydana getirenler şimdi, bu kördöğüşünden, kendi plânlarına uygun neticeleri de sağlıyarak, nasıl çıkabileceklerini hesaplamakla meşgul bulunmaktadırlar.

A.P. nin Yaylacı milletvekilleri poz veriyor.
Geçmiş zaman olur ki..

Son onbeş gün içinde bu dertle en çok haşır-neşir olan ve en çok ter döken AP yöneticisi, Faruk Sükan oldu. Partinin seçimden sorumlu Genel Başkan Vekili olarak Cumhuriyet Senatosu Seçimleri ile ilgili aday yoklama yönetmeliğini hazırlamakla görevlendirilen Sükan çok çetrefil problemlerle karşı karşıya kaldı. Hazırlıyacağı yönetmeliğin hem nurlu istikballer için Genel İdare Kurulunun hazırladığı politikanın tatbiki yolunda gerekil imkânlarla mücehhez olması, hem de Parti tüzüğüne ve büyük kongre kararlarına aykırı olmaması cabası yüzünden Faruk Sükan mendiller dolusu ter döktü.

Meselâ, merkez kontenjanı meselesi yalnız Sükanı değil bütün AP yöneticilerini fazlası ile üzen bir konu haline gelmiştir, AP (idarecileri, 52 senatörlük için düzenlenen ara seçimleri arefesinde bol keseden koltuk dağıtmışlar, partiye çekmek istedikleri bağımsızlara, kurada kaybeden AP ve YTP'li senatörlere, partilerine almak istedikleri ve "kıymet" tâbir ettikleri cazip isimlere merkez kontenjanından senatörlük vaadetmişlerdir. Bu koltuk dağıtma faaliyeti sırasında gönüllerinin bir köşesinde yüzde yirmilik bir merkez kontenjanım realize edebilme ümidini de saklamışlardır. Ancak Sükan, aday yoklama yönetmeliğini hazırlamak için masasına oturduğunda merkez kontenjanım yasaklıyan ve Temsilciler Meclisi veya Genel Kurul karan ile değiştirilemiyecek bir; Büyük Kongre kararının mevcudiyettini farkedince çok üzüldü. Gerçi 52 senatörlük için yapılan bir seçimde Genel Merkez sadece 10 adayı tayin yetkisini sağlıyacak bir yüzde yirmlik kontenjan, bol keseden dağıtılan vaadler yarımda pire ile deve mukayesesini akla getirmektedir ama, bunun da bir hayal halline gelmesi suratların büsbütün asılmasına sebep oldu. Meseleye çözüm yolları arandı ve tesirlilikleri seçimden önce anlaşılamıyacak olan bazı dolayiş çareler tesbit edildi.

Sıradakiler Ankarada

Şükanın hazırladığı taslağın bir yönetmelik haline getirilebilmesi ve seçim meselelerinin görüşülmesi için AP nin hiç bir partide görülmeyen yetkilerle donatılmış teşkilât başkanlarından meydana gelen Temsilciler Meclisi, geçen haftanın sonunda Cumartesi günü toplandı. Teşkilâtlanma başında üç yıldan beri gittikçe palas-

nan ve artık Ankaraya gitmeyi, daha büyük politikacı olmayı, daha iyi bilenmeyi kafalarına koymuş bulunan delegeler, Genel Merkezin bir oyununı kurban gitmemek için fazlasıyla dikkatli bulunduklarından toplantı oldukça gergin bir hava içinde başladı, İstanbul AP İl Başkanı Nuri Erogan, Azak koklıyan tavşan ürkekliği içintedbiriliği elden bırakmıyan delelerden biri olarak dikkati çekmekteydi.

Bir unutkanlığı yüzünden AP ye İstanbul Belediye Başkanlığı gibi bir büyük "parti"yi kaybettirmiş olan Erol un şimdi de senatör olmayı kafasıkoymuş bulunmaktadır. Onu tanı---lar, gönlünde senatörlükten öte, hala Paşanın yüreğini titretecek büyüklükte emeller gizlediğini söylemektirler. Bu ise, Ankarada kendilerine göre bir meratip silsilesi yaratmış olan AP ileri gelenlerinin biç de hoşlarına gitmemektedir..

Gümüşpalanın konuşması ile açılan toplantı, daha sonra yönetmelik hastağı üzerindeki görüşmelere geçilmesiyle Faruk Sükanın inisyatifine Bu arada Genel İdare Kurulu rporu okundu, bir süre önce Temsilliler Meclisine müjdelenen "geniş ilhaklar'ın niçin gerçekleşemediği izah edildi. Yönetmelik taslağı üzerindeki görüşmeler, Sükanın işini iyi becerdiğini ispat etti. Yoklamaların, taşliflerin ne şekilde yapılacağını izah den maddeler arasında, Genel Merceze senatör adaylarını veto etme hakkını tanıyan gösterişsiz bir ifade de -12. maddenin, son cümlesi - toplantının sonlarına doğru kabul ediliverdi. Merkez kontenjanı olmamasının yarattığı eksikliği kapatmak için AP yöneticileri tarafından düşünülen çarelerden, biri budur. Bu veto yetkisi ile. seçim yapılacak illerde ilk sıraya giren ve Genel Merkezin politikasına uygun olmıyan AP adayı iptal edilebilecek ve onun yerine istenilen biri konulabilecektir, - İstanbul İl Başkanı Eroğanın böyle bir azizliğe uğraması pek zayıf bir ihtimal değildir -

Genel Merkez yöneticilerinin kafalarındaki diğer çarelerden bîri de, henüz kongresini yapmamış illerde istenilen şekilde liste tanzim etmek imkanının mevcudiyetidir. Kongresini olan illerde yoklama kurulları bu seçimlerde büyük sayılara varmakta ve bu yoklama kurullarına isim empoze etmek Genel Merkez için zorlaşmış bulunmaktadır.. Ancak mütesebbis heyetlerle idare edilen illerde durum bunun aksidir. Bu illerde yoklama kurulu sadede il idare heyetinden meydana gelecektir. Genel Merkez yönticileri, kendi tayin ettikleri müteşebbis heyetlerin de - artık - ufak bir ricalarını kırmıyacaklarını, empoze edecekleri bir ismi senatör adayı olarak göstereceklerini şiddetle ümid etmektedirler.

Özentinin böylesi..

Temsilciler Meclisi toplantısı bu hava içinde sona erdi. Ancak AP izmir milletvekili Şükrü Akkanın, resim çeken bir foto muhabirine:

"— Memleketi hep paşalar mı idare edecek, biraz da biz yaylacılar idare edelim!" demesi gazeteciler arasında kısa süren bir heyecan yarattı.

Akkan İbrahim Tekin ve Neşet Tanrıdağ ile birlikte en arkada oturuyordu. Yoksa gerçekten, AP de yeni bir muhalefet hareketi başlamış ve bu muhalefet Gümüşpalaya açıktan cephe alacak kadar kuvvetlenmiş miydi? Fakat tereddütler çabuk dağıldı. Sözü işiten foto muhabiri, muhabir arkadaşlarının sorusuna:

«- Ama, bunu söylerken gülüyorlardı" diye cevap verdi. Orada bulunup da. Akkanı tanıyanlar, onun Gümüşpalaya ne kadar yakın olduğunu foto muhabirine anlattılar. Bu, DP. yi her an gönüllerinde yaşatan. AP ü politikacıların hafif bir şakasından ibaretti!..

Bir gazeteci:

"— Birader, yaylacılarına kadar DP'ye benzemek istiyorlar.." diyerek sözü noktaladı.

Şimdi AP, senatörlük için sıraların geldiğini düşünen teşkilât mensupları ile Genel Merkezi ile ve Genel Merkezden vaad alan "kıymetleri ile ara seçimine hazırlanmaktadır. Vaad koparmış bulunan "kıymetler arasında AP senatörlüğü için Erzurum Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığından istifa eden Prof.. Lûtfi Ülkümen. "Altın devir"ci Aydın Yalçın. Tekin Arıburnu, "Figaro gazetesinin Türkiye muhabiri" diye tanıtılan Sami Kırdar - kendisine İstanbul için sözverildiği söylenmektedir-, Seyfi Kurtbek bulunmaktadır. AP'liler bazı genel müdürlerin, valilerin ve hariciyecilerin de listelerinde yer alacağını söylemektedirler. AP nin, iktidar iddiasında halka güven verici bir hüviyet kazanabilmek için gerçekten kaliteli elemanlara ihtiyacı vardır. Ama "kalite'den sadece şöhret ve unvanın anlaşılması, bu adamlar Parlâmentoya girseler bile, işin pek değişmiyeceğini göstermektedir. Üstelik. bu "kıymet"lerin adaylıkları da şimdilik tehlikede, görünmektedir.

Haftanın ortalarında Anadolu Kulübünde uzun boylu, güleç yüzlü bir politikacı, kendisini ilgiyle dinleyen arkadaşlarına şöyle dedi:

"— Siz AP'deki gümbürtüyü 3 Mayısta yapılacak aday yoklamalarından sonra seyreyleyin! Hele bir, «Genel Merkezin vetoları ile teşkilâtın arşlardan karşı karşıya gelsinler, eğlence o zaman başlıyacak.."

yunanlıların IV. Kuvveti

Yunanlıların IV. Kuvveti

Anadoluya "Medeniyet Götürücüleri", "Adalet Havarileri", "Hürriyet Işığı" adı altında çıkmak müsaadesini Müttefiklerden almış bulunan yunanlıların, daha İzmir? ayak basar basmaz giriştikleri vahşet hareketleri dünyada duyulunca Venizelosun propaganda mekanizması bir paniğe kapıldı. Şimdi ne yapılacaktı? Masum, silâhsız türklerin öldürülmesi, soyulması, uza geçme vakaları batı umumi efkârında öylesine kötü karşılanmıştı ki tamamile yunanlılara satılmadan yunan tezinün avukatlığını yapan bir takım ingiliz gazeteleri bile bu hareketleri telin ediyor ve yunanlıların İzmire salınmasının hata olduğunu yazıyordu.

Venizelos »elindeki kalemleri süratle harekete geçirdi. Bu kiralık kalemlere görevler dağıtıldı ve her birinin bir basın organında vaziyet alması istenildi ingilteredeki harekâtı, Yunanistanın Londra Elçisi Kaklamanos idare ediyordu.

Manchester Guardian'ın yunanlıları ayıplayan makalesine mukabele etmek İçi Saxon Mills adlı bir ingilize İhale edildi. Manchester Guardian o tarihe kadar yunanlıları tutmaktaydı. Saxon Mills'n cevabı 30 Haziran tarihli gazetede, yayınlandı. Yunan Elçisi bütün gazetelerde köprübaşları tuttuğu için cevap yayınlatmak güç olmuyordu. Elçinin gücünün yetmediği, hoşa gitmeyen gerçek lerin hiç yazılmamasını temindi. Aynı gazetede, 7 Haziran tarihinde Sir W i l l i a m Ramsay başka bir maket- yazmış ve kendi meşhur tezini savunmuştu. Sir'e göre Küçük Asya rumları Yunanistan yunanlılarından farkliydi. O bakımdan Küçük Asyada bunlar ayrı bir yuna devleti kurmalıydılar!

24 Haziranda ise, Yunan Elçisinin tamamile emrinde olan Westminster Gazette başyazısına 'Kuvvet doktrin- adını koydu. O tarihte yunanlıların türklerden korku- başlamıştı ve Müttefiklere "İmdat" diye bağıryorla türklerli yola getirmeyi onlardan bekliyorlardı. Makaled- şöyle deniliyordu :

"... Şurası gayet açık ki bizim Rusyada, arzuladığımı bir politikayı takip İçin gerekli kuvvetimiz yok. Momin Post gazetesinin de belirttiği gibi Polonya ise, kendisin destekleyemediğimizden bugün tehlikededir. Aynı durun türkleri silâhtan tecrit etmemizden önce İzmire çıkma ları teşvik edilmiş olan yunanlılar için de varittir.."

Yunanlılar tarafından yazdırılmış olan bu başyazıda yunanlıların maksatları gayet açık şekilde anlaşılmakta dır. Yunanlıların gözü türklerle savaşı hiç bir zaman tutmamıştır. Aksine, istedikleri şudur: Müttefikler türklerin elini tutsunlar, yunanlılar da türkleri döğsünler! Müttefiklertürklerisilahtantecritedeceklerdir. kahra-

Yunanlıların tecavüzüne uğrayan Kalpaklılı Falına

Yunanlıların Narlıda öldürdükleri bir türk

man yunan ordusu da ondan sonra oengâver vasıflarını gösterecektir.

Fakat hadiseler öyle gelişmemiştir ve daha sonraları Venizelosun bizzat İsmet Paşaya Müttefiklerden yaptığı şikâyetlerin esasını bu "kalleşlik" teşkil etmiştir.

Silâhsızlar karşısında kahramanlar!

Zaten yunanlıların İzmire çıkar çıkmaz silâhsız türkleri silâhla öldürmeleri ve rum halkın türk esirleri linç etmesi de bu zihniyetin hem bir ifadesi, hem bir delilidir. Gerçi yunanlılar silâhla silâhsızlara hücum etmeyi gayet rahat, kolay ve tatlı bulmuşlardır ama hadisenin doğurduğu akislerden endişeye düşmekten de geri kalmamışlardır. Nitekim 24 Haziranda Kaklamanos Dışişleri Bakanı Politise bir mektup gönderiyor ve bir fena haber veriyordu: Near East (Yakın Doğu) dergisi tamirden aldığı bir telgrafı yayınlamış ve İzmir muhabirine atfen yunanlı askerlerin 15 Mayısta türk esirleri katlettiklerini yazmıştı.

Kaklamanos bütün 1919 yazını, nüfuzunu kullanıp ingiliz gazetelerini idare etmekle geçirdi. Manchester Guardian âmirdeki katliamı haber verince Yunan Elçisi Manchester'deki yunanlı dostu Nom'ikosa rumca, 3 Temmuzda şu mektubu gönderdi: "Aziz dostum, Manchester Guardian bugünlerde Yunanistan hakkında hiç hoş olmayan bir makale yayınladı. Size Aydın vilâyetinde cereyan eden son hadiseler hakkında bir not gönderiyorum. Bunu Mr. Scott'a veya her hangi bir başkasına verip gazetede, yunan elçiliğinden geldiği belirtilerek yayınlatmanızı rica ederim."

Not .gazetede gerçekten yayınlanmıştır.

Ama, Kaklamanosun gayretleri hiç de kolay olmuyordu. Zira bütün ekip şaşkın haldeydi. 27 Haziran 1919'-da bu ekipten meşhur rektör Ronald Burrows'un Kaklamanosa yazdığı şu mektup şaşkınlığın derecesini göstermektedir :

"Aziz elçi, bugün yeniden Foreign Office'den çağırıldım. Beni çağıranın bildirdiğine göre Lord Curzon benim hadiselere dair bütün tafsilâtı öğrenmemi istemektedir, izmirdeki katliam hadisesinin teferruatını anlattılar. Bunu dinlemek çok acı oldu. Katliamın tesirleri öylesine geniştir ki hadiseden sonra yunanlı subaylar İngiliz gemilerine davet edilmemişlerdir ve izmirdeki ingiliz kulübüne alınmamışlardır. Venizelosa bunları bir hafta önce yazdım. Kendisine tekrar yazacağım. Venizelos katliam hadisesi hakkında mutlaka bir beyanat yapmalıdır. O bunu yapmadan benim her hangi bir şey yapmam imkânsızdır. Saygılarımla. Ronald Burrows. Hamiş: Hadiselerin şahitlerinden bir kısmı amerikalı subaylardır."

Burrows'ün "bir hafta önce Venizelosa yazdığım mektup" dediği mektup nedir? Bunu, o tarihlerde Ven'izelosun yanında bulunan Sir John Stavridi - Londradaki ingiliz başkonsolosu- 24 Haziranda Paristen Londradaki Elçiye fransızca olarak yazdığı şu mektupta açıklamaktadır :

"Londradan ayrılmamdan önce Dr. Burrows bana, ingiliz Amiralliğinin Küçük Asyadaki birliklerimizle subaylarımızın davranışları hakkında hazırladığı bir rapordan bahsetti ve bu hususu Başbakanımıza hemen yazacağını söyledi. Lütfen Burrows'a telefon edip Başbakanın henüz bu mektubu almadığını ve eğer mesele dediği kadar önemliyse hemen Başbakana yazmasını bildirir misiniz?"

Peki, Foreign Office niçin bu Burrpws'un İzmir Hadiselerinin bütün tafsilâtını öğrenmesini istemiştir ve kendisini davet etmiştir? Çünkü sayın ilim adamı, hadiselerin aslı faslı hakkında hiç bir bilgisi olmaksızın daha 7 Haziranda kaleme sarılmıştır ve yunanlı katiller lehinde vaziyet almıştır.

Satılmış kalemler

Burrows, 7 Haziranda Yunan Elçisi Kaklamanosa şu mektubu yazıyor ve akıl öğretiyordu:

"Azizim Mösyö Kaklamanos, ümit ederim ki telgrafımı almışsınızdır. Avam Kamarasında tamir konusunda Çarşamba akşamı açılmış olan müzakerelerden bugün haberdar oldum. Sanırım ki iki sözlü sorunun soruluş tarzı, bunlara verilen cevap ve Albay Herbert'in (AKÎS'in notu: Albay Herbert türk taraftan bir İngiliz milletvekilidir ve bizim için çok gayret sarfetmiştir) eklediği mütalealar çok kötü bir intiba yaratacaktır.. Bu intiba, müslümanların harekete geçirdikleri teşkilât tarafından istismar olunacaktır. Eğer buna karşı bir vaziyet alacaksak bütün hadiseleri, en fecileri dahil, teferruatıyla bilmemiz lâzımdır. Tâ ki münakaşa sırasında yüzümüze bir takım gerçekleri fırlatamasınlar..*'

Madem ki Burrovvs hadiseleri öğrenmek istiyordu, işte Foreign Office bu imkânı kendisine veriyordu. Mamafih, yunanlılar, en çok 'İçlerine işleyen bir hususu önce tahkik ettiler. 8 Temmuzda Politis Kaklamanosa şu telgrafı gönderiyordu:

"izmirdeki yüksek komiserimizden aldığımız bir telgrafa göre yunanlı subayların ingiliz kulübüne kabul edilmedikleri hakkındaki haber tamamile asılsızdır."

Bu arada, Venlzelosun kiralık kalemleri de bulanmış havayı tekrar yunanlıların lehine çevirmek için gayretler sarfetmekteydiler. 8 Temmuzda Kaklamanos Morning Post'da Istanbuldaki ve Atmadaki muhabirlerine atfen «İki «iyi haber" yayınlattı. Aynı zamanda Venizelos da, iki şahitten iki lehte ifade sağladı. Bunların biri, yunan Başbakanına bir amerikalı profesör, John C. Granberry tarafından çekilmiş olan tarihsiz' telgraftır. Telgraf şudur : .

"Mösyö Venizelos - Paris. Küçük Asyada, İzmir ve Efeste geçirdiğim iki hafta bazı esaslı müşahedeler yapmama yetti, önce, bu memleketin her bakımdan yunan olan tabiatına işaret etmek isterim : halk. medeniyet ve dil itibariyle.. ikincisi, gördüm ki yunan makamları dürüst ve tesirli bir idare kurmak için ellerinden gelen her şeyi yapmaktadırlar. Üçüncüsü, yunan askerlerinin hiç bir kötü hareketlerine rastlamadım ve farkettim ki vukua gelmiş olabilecek her aşırılık en ziyade yunanlıları üzmektedir. Dördüncüsü, yunan makamlarını teşvik ve onlara yardım etmeleri gereken bir takım kimselerin onlara karşı gayridostane, tenkit edici bir .tavır takındıklarını görerek üzüldüm. Bu, yunan makamlarının işini daha güçleştirmektedir. Bu telgraf size kendi' teşebbüsümle ve kendi sorumluluğum tahtında gönderilmiştir. Profesör John C. Granberry, U.S.A." .

Venizelos bunu hemen- Kaklamanosa iletti ve yunan Elçisi metni bir çok ingiliz gazetesinde yayınlattı.

Bir avustralyalı maceraperest

Venizelosa destek olan ikinci şahit bir avustralyalı gazeteci olduğunu bildiren W. A. Lloyd'dur. Bu Lloyd sonradan yunanlıların paralı adamı olmuş, onlarla iş yapmış, hattâ onların hayli drahmisini sızdırmıştır. Venizelosa gönderdiği 'ingilizce telgraf şudur :

"Mösyö Venizelos. Paris. Ben Şubat 1919'da Avustralya İmparatorluk Kuvvetlerinden Kahirede terhis edilmiş bir avustralyalı gazeteciyim. Burada, Küçük Asyada, bazı avustralya ve sair yerler gazeteleri için bir etüd yapmaktayım. İzmir hinterlandındaki dağınık rum cemaatlerine karşı devam eden gündelik katliam ve şiddet hareketleri hiç şüphesiz mâlûmunuzdur. Ancak kesin bir neticeye varmadan önce sebepler, mahallinde dikkatle incelenmelidir. Haklı veya haksız, türkler bir Akdeniz devletinin desteğine sahip oldukları inancı içindedirler. (AKİS'in notu: Avustralyalı maceracı, italyanları kastetmektedir). Kanlı faaliyetlerini buna dayanarak'yürütmektedirler. Zaten bir devlete karşı bir başka devletî 'kullanmak ve avrupalılar arasındaki rekabetten faydalanmak eski bir türk oyunudur. General Nider duruma hâkim olmak imkânına sahiptir. Ancak bir sihirbaz bile, elleri Paris tarafından bağlanmışken, burada her gün değişen vaaiyet karşısında terörü olamaz. Türkler bu facialar için işgal kuvvetleri tarafından hiç bir şekilde ve hiç bir za-r man' tahrik edilmemişlerdir. Aksine, bence hiç lüzumu olmayan bir müsamaha ve kibarlık görmüşlerdir. Türk • zihniyetti böyle bir muameleyi anlamaktan tamamile acizdir.."

Telgraf, kendi mahiyetini kendi açıklayacak kadar manidardır. Lloyd, yunan işgal kuvvetlerinin görüşünü yunan Başbakanına karşı savunmaktadır ve onların adamıdır. Buna rağmen, bu telgraf da Kaklamanosa "gereği yapılmak üzere" Venizelos tarafından gönderilmiştir Nitekim Lloyd'un yazısı Daily Telegraph'ta yayınlanmıştir. Kaklamanos bu başarı Üzerine Venizelosa bir telgraf çekerek Lloyd'a Aydındaki türk mezalimi hakkında yazılar sipariş edilmesi tavsiyesinde' bulunmuş ve bunun, yunan kaynaklarından verilecek bilgiye nazaran daha tesirli olacağını söylemiştir

Yalancının mumu

Ancak yunanlılar gene de memnun değillerdir. Gerçekler gene de, bu düzme haberlerden tesirli olmaktadır ve gazeteler gerçekleri örtbas edememektedirler. Ne Venizelosa gönderilen telgraflar, ne. Lloyd gibi "terhis edilip bir yere yamanma" gayretinde olanların çıkışları umu» mî efkarın üzerinde îzmirdeki yunan vahşetinin izini silebilmektedir. Üstelik ingiliz Dışişleri Bakanlığı tarafından hadiselerle ilgili olarak alınan bilgi de yunanlıların hiç lehinde değildir. Aksine, yunanlıları tamamile kusurlu bulmakta ve onları şiddetle yermektedir.

Kaklamanos 2 Temmuzda Foreign Office'e resmî bir müracatta bulundu ve mevcut raporu görmek müsaadesini İstedi. 14 Temmuzda Foreign Office kendisine "Geçen 15 Mayısta tamirde türk esirlerin yunan birlikleri tarafından maruz bırakıldıkları muameleler hakkında güvenilir avrupalı şahitlerin ifadelerinden bazı kısunlar"ı gönderdi. Dört daktilo sayfalık bu notlarda ingiliz Dışişleri Bakanlığı, ihtiyaten, şahitlerin ne adlarını, ne mesleklerini, ne adreslerini, ne miktarlarını bildirmişti.

Anadoluda yunan mezaliminin İzmire inhisar etmemesi yunanlıların durumunu büsbütün güçleştiren bîr diğer faktör oldu. Yunan işgalindeki topraklarda cereyan eden bir takım başka faciaları bizzat yunanlılar kabul» etmek zorunda kaldılar. Bunlardan biri Menemende cereyan etti. 26 Haziranda Politisin kendisi .Kaklamanosa bir telgraf çekti ve Menemende bazı yağma hareketleri

Yunanlıların süngüledikleri Gülşen

Yunanlıların süngüledikleri Ka raömer karısı Emine

ugunu, fakat yunan ordusunun yağmacılara cezalar rıhı verdiğini bildirdi. Buna rağmen Times'in İstanbulla bulunan ve yunanlılara mütemayil muhabiri 9 Hatıran 1919'da yunanlıları Menemendeki davranışlarından dolayı kınamaktan kendini alamadı.

Venizelos konuşuyor

Hadiseler bu şekli alınca Vehizelos, yapılacak en iyi şeyin Burrows'un tavsiyesine uymak, yani bir vaziyet almak olduğunu anladı. Başka bir çare kalmamıştı, zira yunan askerlerinin yaptıkları mezalim bütün herkesi isyana sevketmişti. Yunan Başbakanı İngiltere hükümetine, bir tahkikat komisyonunun kurulup hadiseleri incelemek üzere Anadoluya gönderilmesini teklif etti. Komisyon yüksek rütbeli bir İngiliz subayıyla yüksek rütbeli bir yunan subayından müteşekkil olacaktı. Aynı zamanda Politis Kaklamanosa şu telgrafı yolladı:

"Gazetelere haberi şöyle yazdırınız: Avam Kamarasında, bilmediği bir takım hadiseler konusunda cereyan eden müzakerelerden dolayı üzüntü duyan yunan hükümeti ingiliz hükümetine muhtelit bir tahkikat kornisyonun kurulmasını teklif etmiştir."

Gene aynı gün, Burrows'a iletilmek üzere Venizelos Kaklamanosa şu telgrafı yolluyordu:

"Paris, 30 Haziran 1919. Dostumuz Dr, Burrows'a, İzmirdeki elem verici hadiselerle ilgili rapora dair verdiği ilgiden dolayı teşekkürlerimi sunmanızı rica ederim. Kendisine, bir ingiliz-yunan karma tahkikat komisyonunun kurulması için harekete geçtiğimizi de haber veriniz, ilave ediniz ki bu tahkikatın, ananevi kinden doğması muhtemel bazı kötü davranışlara rağmen, ordumuzun umumi tutumunun ilk günkü hadiselere bakıp da sarılacağından daha mükemmel olduğunu ortaya çıkaracağını ümit etmekteyim. Eğer aksine, bu hadiselerin sandığımızdan feci olduğu anlaşılırsa, suçlular en şiddetli seklide cezalandırılacaklardır, prestijimizi kurtarmanın tek yolunun bu olduğuna inanıyorum. Eğer Foreign Office bir tahkikat komisyonu kurulması yolundaki talebimizi aleniyete intikal ettirirse Dr. Burrows Times'a bir okuvuou mektubu gönderip bu hareketin manevi değerini belirtsin. Venizelos".

İngiltere reddediyor

Fakat İngiltere Venizelosun bu teklifini kabul etmedi.

Foreign Office meselenin Dörtler Konseyini ilgilendirdiğini onun için Dörtlerden sadece kendisinin bir başka devletle birlikte komisyonlar kurup" hadiseler tahkik etmestain doğru olmayacağını bildirdi.. "Dörtlü Komisyon" Yunanistanın hiç işine gelmemekteydi ve Venizelosun İngiltereye yaptığı teklif bunu önlemek gayesini güdüyordu. İşe Dörtler el koyduğu takdirde bir de İtalyan delege bulunacaktı. İtalyanlar ise Anadoluda yunanlıların başlıca hasmıydı.

Sonda gene ingilizlerin dediği oldu. İzmir hadiselerinin tahkiki için, İtalya dahil, dörtlü bir komisyon kuruldu. Bir yunan subayı, müşahit olarak komisyon çalışmalarına katılacaktı, fakat raporun yazılmasına iştirak etmeyecekti. Albay Mazarakis yunan müşahidi tayin olundu.

Bu arada, Venizelos, Pariste bulunan Politise Dışişleri Bakanlığı görevinde vekâlet eden Aleksandr Dlomidisi İzmire gönderdi. Diomidis kısa bir tahkikat sonunda, 27 Temmuzda Venizelosa şu telgrafı yolladı:

"Mahremdir, İzmirde. hadiseler hakkında mahallinde tahkikat yapmak üzere özel surette gönderilmiş olan Amiral de Bon ile uzun usun görüştüm. Yunanlılar hakkında başlıca üç itham vardır: a) İzmir hadiseleri, b) Yunan birliklerinin Konferans tarafından çizilmiş olan hududu aşması, o) Aydın hadiseleri. Yunanlılara sempatisi bulunan ve italyanların oynadıkları oyunun mahiyetini nüdrik olan Amiral intibalarıni bildirmek üzere Parise dönmüştür. General Paraskevopulosa -1918 ile 1920 arasında yunan orduları Başkomutanı- eğer yeni bir takım hadiselerle tekrar şikâyetlere vesile verilirse durumun bizim için feci olacağını bildirdim. Bana söylediğine göre. çok şükür, tarihi misyonunu anlamış olan ordunun tutumu düzelmiştir. Girişilen tahkikat ve verilen sert Cezalar askerlerin aklını başına getirmiştir. Köylerdeki yunan halkının yunan ordusundan ödü patlamaktadır, Onun için onlar da bir takım mukabele-i bilmlsillere girişmeğe cesaret edemeyeceklerdir. Ancak bu halkın basında bulunanlar, mektubunuzda belirttiğiniz gibi siyasi ödevlerinin ne olduğunu anlayacak kabiliyette kimseler değildir. Maamafih. bunları işaret ettiğiniz istikamette yetiştirmeye gayret etmek lâzımdır.';

Diomidis daha sonra telgrafında, türklerin, yunanlıların gidici olduğuna inandıklarından dolayı bir takım anlı hareketlere girişmek cesaretini bulduklarım yazmakta, bu inancı onlara en ziyade italyanların verdiklerini imâ etmekte ve şöyle demektedir:

"Yapılacak olan şey türklere, yunanlıların Küçük Asvadan gitmeyeceklerini söylemektir. O zaman türkler tecavüzlerine son vereceklerdir,"

Ama bilindiği gibi hadiseler hiç de böyle gelişmemiş ve yunanlılar İzmirden, geldikleri gibi çıkıp gitmişlerdir. Tabii arkalarında acı ve kanlı hatıralar bırakarak.. Venielosun propaganda makinesi ne 1919-20 yıllarında, ne de daha sonra yunan vahşetinin tesirlerini dünya umumi efkârından silmeye muvaffak olmuştur.

İthalât

Bir keşmekeş ki..

23 Kasım 1963 tarihli Resmî Gazete-de yayınlanan 63/40 sayılı sirkülerin neşri ile kopan fırtınanın dalgaları devam edip gidiyor. Mesele, memlekette bir lâstik sanayiinin kurulması ve bu yüzden ithalât tahdidine gidilmiş olması ile ilğilidir.

63/40 sayılı dış ticaret sirküleri, kotaya konulmuş olan 2 milyon dolarlık dövizle ithal edilecek lâstikleri büyük ölçüde yasaklamıştır. Sirkülerde, yerli fabrikalar tarafından imal edilen 41 eb'adın ithali men edilmiş ve 2 milyon dolarla bunların dışındaki lâstiklerin ithal olunmasına izin verilmiştir. Fakat bu ölçüdeki lâstiklere, memleket ihtiyacı o kadar azdır ki, 2 milyon dolarlık kotadan sadece 1.3 milyon doları kullanılabilmiş, gerisini ithalâtçılar getirmeğe cesaret edememişlerdir.

Bu. bir vakıadır. Bu durumda evvelâ, bu döviz darlığında Bakanlığın, ithal edilecek lâstikler için vermiş olduğu tahsisi âyârlıyamadığı hakikati meydana çıkmaktadır. Yâni evvelâ, 2 milyon dolarlık tahsis verilmiş, sonra bu tahsisle 41 eb'adın ithali yasaklanmış, fakat bu karar sonucunda 2 milyonun sadece üçte ikisi kullanılabilmiştir.

63/40 sayılı sirkülerle, ithali yasak edilen lâstiklerden memleket ihtiyacım karşılayacak miktarda yapılmadığı ileri sürülmektedir. Bu iddianın ne dereceye kadar doğru olduğunu maalesef tespite pek imkân yoktur.

İthalâtçılar memleketin lâstik İhtiyacının 800 bin adet civarında olduğunu söylemektedirler. Yerli fabrikaların ise yılda 130-150 bin civarında lâstik imal ettikleri anlaşılmaktadır. Bu durumda geri kalan 600-650 bin lâstiğin ithali gerektiği ileri sürülmektedir. Buna karşılık, sanayiciler, memleket ihtiyacı 800 bin telâkki edilirse, tabii ki kendi imalâtlarının çok ufak gözükeceğini, bir an için ihtiyacın 800 bin değil de meselâ 10 milyon olduğu ileri sürülürse bu sefer imalâtın ihtiyaca nispetinin daha da düşeceğini iddia etmektedirler. Bu durumda evvelâ ihtiyacın ne miktar olduğunun tespiti gerekmektedir: Yani 800 bin mi, yoksa 10 milyon mu meselesi...

Her kafadan bir ses

Filhakika dış ticaret istatistiklerinde, lâstik ithalâtına ait rakkamlar mevcuttur ama bunların kıymet ve miktar üzerine tertiplenmiş olmasına rağmen, miktarın adet değil de kilo olması bir netice çıkarılmasına imkân vermemektedir. Gümrük tarife Cedvelinde 40.11.11. dış lâstikler -35 kg. a kadar - 40.11,12 dış lâstikler - 35 kg dan ağır- kaydı mevcuttur.

Dış ticaret istatistiklerinde ise dış lâstikler genel olarak ifade edilmekte ve 12 bin ton civarında 98 milyon liralık lâstik ithal olunduğu belirtilmektedir. 98 milyon liralık ve 12 bin tonluk lâstik, ne kadar lâstiktir? Bunu, bu işte senelerce çalışmış olanlar bile ayırdedememektedirler. Zira, eb'ad olmadıkça lâstik miktarını tespit mümkün değildir. Kaldı ki, bu konuda en yeni malûmat da 1960 yılına, yani dört yıl önceye aittir.

Bu durumda memleket ihtiyacının ne olduğunu sadece tahminlere dayanarak tespit etmek gerekmektedir. İthalâtçılar, memlekette 60 bin otomobil, 73 bin kamyon ve 16 bin otobüs mevcut olduğunu, bu durumda her vasıta için 4-8 lâstiğe ihtiyaç bulunduğunu, bunun da yılda 800 bin lâstik ettiğini ileri sürmekte, bu miktar lâstiğin ithali için de 20-22 milyon dolara ihtiyaç olduğunu iddia ederek kendilerine plânlamayı şahit göstermektedirler. Halbuki Devlet Plânlama, kamyon otobüs ve traktör lâstiği ihtiyacını 114 milyon lira, binek otomobili ihtiyacını ise 31 milyon lira olmak üzere 146 milyon lira olarak hesaplamaktadır ki, bu da 16 milyon dolara tekabül etmektedir.

Adet olarak ihtiyaca gelince, Plânlama orada da ithalâtçılarla fazla mutabık bulunmamaktadır. 1962 yılında 406 bin kamyon ve otobüse, 72 bin traktöre ve 46 bin otomobile olmak üzere 524 bin lâstiğe ihtiyaç olduğu, 1963 yılında ise 406 bin kamyon ve otobüs, 72 bin traktör ve 46 bin otomobil olmak üzere 524 bin lâstiğe ihtiyaç olacağı plânda belirtilmektedir.

Beş aşağı - beş yukarı, memleket ihtiyacını, Plânlamaya göre 500 bin, ithalâtçılara göre ise 800 bin kabul etmemiz gerekiyor. İthalâtçılar, aradaki farkın, bu müddet zarfında memlekete muazzam miktarda nakil vasıtası ithal edilmesinden Plânlamanın da bu ithalâtı evvelce bilmediği için hesaplayamamasından ileri geldiğini söylemektedirler.

500 bin veya 800 bin... Bizce bu global rakkam, haddizatında memleketin lâstik ihtiyacını belirtmekten da uzaktır. Yani işi, memleketin ihtiyacı olan lâstik miktarından yeril fabrikaların imal ettikleri lâstik miktarını çıkartmak suretiyle halletmeğe imkân yoklar.

Çeşitli görüşler

Diyelim ki, memleket ihtiyaci 400 bin adettir. Yerli fabrikalar 450 bin lâstik imal etmektedirler. Bu durumda ihtiyaç fazlası lastik. 50 bin değil, fakat muhakkak 50 binin üstünde olacaktır. Zira memleket ihtiyacı olan lastikleri global olarak değil de, her ebadı ayrı ayrı mütalâa etmek suretiyle ihtiyaçları tek tek tespit etmek lazımdır. Bu yola gidildiği zaman da her ebada ne kadar ihtiyaç olduğu, buna mukabil fabrikaların ne miktarda imalât yaptıkları ve eksik kalan' miktar meydan» çıkabilecektir.

Bu tespitlerin de tek başına yâpılamıyacağı, ne özel sektörün, ne de resmî sektörün konuyu birbirleriyle müşaverede bulunmadan halledemiyecekleri gözönüne alınacak olursa, bir ekip çalışmasına ihtiyaç olduğu kendiliğinden meydana çıkmaktadır.

Bu ihtiyaç gerek resmî sektör, gerek Odalar Birliği, gerekse ithalâtçılar ve sanayiciler tarafından hissedilmiş ve Ticaret Bakanlığında, Karayolları Genel Müdürlüğü, Merkez Bankası, Odalar Birliği, Ticaret Odası, Şoförler Federasyonu, lâstik imalcileri çeşitli ithalâtçı , birlikleri bir toplantı yaparak bir protokol hazırlamışlardır. Bu protokolda çeşitli meselelerin ele alınarak bir hal yoluna varıldığı zannedilmemelidir. Her temsilci - kendi içini dökercesine - fikrini söylemiş, fakat kimse diğerini cevaplandırmağa çalışmamıştır. Bu suretle protokolün bir sebze çorbası olmasının önüne geçilememiş, bütün iddialar muallâkta kalmıştır.

ithalâtçılarla Ticaret Odası temsilcisi özet olarak şunları söylemektedirler:

1 — Fabrikaların kapasitelerinin iki misli olan bir imtiyaz 63/40 sayılı sirkülerle kendilerine sağlanmıştır.

— Fabrikalar bazı ebadı ihtiyaçtan az, bazılarını ise fazla yapmak suretiyle stok tekevvününe meydan vermişlerdir.

3 — Fabrikalar, tam kapasite ile çalışırlarsa, senede ikinci kalite ve ıskarta dahil 36 bin lâstik imal edebiçekten halde bunun yarısını bile yapamamışlardır. Buna rağmen ithalinin tahdidini istedikleri ebadın yekûnu hakiki imalâtlarının dört misili kapasitelerinin ise tam iki mislidir!

4 — Veril fabrikalar memlekete döviz tasarrufu değil döviz israfı yüklemektedirler

5 — İthalât, fabrikaları gerek fiyat, gerekse kalite bakımından ciddî çalışmaya sevkedecektir.

Buna karşılık, lâstik fabrikalarının müşterek görüşünün özeti ise şöyledir:

1 — Tahdit edilen ebadlarda bir darlık olmamıştır ve bugünkü durumda 1964'te de bir darlık bahiskonusu değildir.

2 — İthalâtçıların memleket, ihtiyacı olarak gösterdikleri rakkam hakiki ihtiyacın çok üstündedir.

3 — Devlete karşı vecibelerimizi aynen yerine getirmiş bulunmaktayız.

4 — Lâstik imalinden yüzde 40 döviz tasarrufu sağlanmaktadır.

5 — Artan lâstik ihtiyacını gözönünde tutan lâstik sanayii, kapasitesini iki misline çıkarmaya çalışmaktadır. Böylece ihracat imkânları da meydana çıkacak ve ilk parti 1964'te sevkedilecektir.

6 - Tahdit dışı lâstiklere ihtiyaç çok azdır. Bu durumda 1964 lâstik ithal tahsisinin azaltılması yerinde olacaktır.

Odalar Birliğinin görüsü ise şudur:

1 — Lâstik ithalinde ebad tahdidine gidilmesine lüzum yoktur.

2 — Birlik sanayi kotaları tevziatı ile vazifeli olduğu için; bir ithalâtçı kotası olan lâstik tevziatını üzerine alması mümkün değildir. Bu tevziatı mesleki dernekler yapmalıdır.

Şoförler Federasyonu bugün piyasada her ebadda lâstik mevcut olup, yalnız telli lâstiklerde karaborsanın bulunduğunu belirtmiştir,

Hulâsa-i kelâm..

Özet olarak verdiğimiz bu protokoldaki mütalâalara bakıldığı takdirde, hiç birinin diğeri ile ilgili konulara temas etmediği görülmektedir. Birisi, "ithalâta lüzum yok" demekte, diğeri, «Olur mu? Muhakkak ithalât yapmalıyız" kehanetini savurmaktadır.

Bu durumda lâstik işinin daha bir hayli müddet sallantıda kalması muhtemeldir.

İthalât yapılmalı mı yapılmamalı mı? Yerli sanayi kurulması dolayısıyla döviz tasarrufu mu oluyor, döviz israfı mı? Memlekette lastik sıkıntısı olacak mı, olmıyacak mı? Bütün bu hususlarda otoriteler birbiriyle Çelişen mütalâalar vermektedirler Bu durumda yapılacak şey, konuyu objektif bir hakeme tevdi etmek veya daha iyisi . ihtilâf halinde bulunulan konuları çeşitli sektör temsilcilerinin iştirak ettiği bir seminer veya panelde halletmek olmalıdır. Yoksa, bugün elde mevcut protokolâ göre. ya piyasada lâstik bolluğundan geçilmiyecek veyâhutta önümüzdeki yaz aylarında muazzam bir lâstik darlığı meydana gelecektir.

Elimizdeki protokol, işi bu kadar ayrı istikametlere götürecek çelişmelerle doludur.

Hurkulade New York Dünya Fuarı 22 Nisan'da açılıyor.

PanAm ile Dünya Fuarını ziyaret seyahatinizin sadece ilk merhalesidir

Bu sene A. B. D.' ni ziyaret edecekler muhakkak New York Dünya Fuarını da görmelidirler.

Diğer bütün havayollarına kıyasla daha çok transatlantik jet seteri yapan PanAm, Fuarın resmi müracaat merkezlerinden biridir. Ve PanAm paranızın karşılığından çok daha fazlasını istifadenize amade kılar.

PanAm'in temin ettiği hususi tenzilâtlı tarifeler: PanAm'ın yeni bilet ücretleri şimdi A. B. D. seyahatinizde % 21 kadar tasarruf etmenizi sağlar. PanAm ayrıca Amerika *dahilinde* de sisler için tenzilât temin etmektedir. Otel, şehir içi' gezileri ve Dünya Fuarı giriş biletiniz dahil, yalnız $ 17 ödiyerek New York'da 3 gün 2 gece geçirebilir, bütün Amerikada sadece $ 6 karşılığında (yemek için günde $6 ödemek lâzımdır) 50 lüks Sheraton otelinden herhangi birinde kalabilirsiniz. Pan American, temin ettiği sayısız tenzilât sayesinde seyahat için ayırdığınız paradan azami istifade etmenizi sağlar.

PanAm ile daha çok yer görünüz: Yalnız PanAm 15 A. B. D. şehrine, *direkt* olarak, aktarmasız sefer yapar. Amerikaya New York dan girip Fuarı gördükten sonra PanAm'ın uğradığı herhangi başka bîr, şehirden direkt olarak dönebilir, *hiçbir ilave üçret ödemeden* 20 şehir gerebilirsiniz.

PanAm ile seyahatinizde misafirperver, iki dil konuşan kabin memurlarının yakın alâkalarından... *Paris'in meşhur Maxim's* Lokantasının nefis yemeklerinden... ve dünyanın en tecrübeli havayolu ile seyahat etmenin verdiği *huzurdan* istifade edersiniz.

Rezervasyon, ve Fuar hakkında malûmat için PanAm Seyahat Acentenize veya Bürolarımıza müracaat ediniz:

İstanbul: Hilton Methali, Tel.: 47 45 30
Ankara : Atatürk Blv. 53, Tel.: 121120,
İzmir : İzmir Palas Oteli, Tel.: 32100
Adana : Agba Oteli. Tel.: 32 38

Dünyanın En Tecrübeli Havayolu PanAm ile Daha İyi Seyahat Edersiniz

Atlantikte Birinci... Pasifikte Birinci... Istın Amerikada Birinci. Dünya Turunda Birinci,

(Faal: — 2229) — 892

T U R İ Z M

Kampanya

Güneş satmak için

(Kapaktaki Bakan)

Bu kış Uludağa, oranın en lüks ve en pahalı oteline gidenler - günlü bir kişi için 100 lira civarında - karşılarında bakımsız, pis, harap ve kalitesiz bir han buldular. Hemen bütün odaların duşları kırıktı, akıyordu. Bir çok oda ısınmıyordu. 1940 'ların şarkılarını çalan bir çalgının bulunduğu paviyonun içi, damında eriyen karlardan sırsıklamdı. Yemekler bozuktu, servis aksıyordu. Her şey için ayrı para alınıyordu: bir tek asprin için bile . .

Halbuki bu otel, bundan üç yıl önce bütün Türkiye için örnek teşkil edebilecek bir oteldi ve bir dağın başında böyle bir mucizenin nasıl olup ta gerçekleştirilebildiğine herkes şaşıyordu.

Bir anglo-sakson tabiri "Hiç bir şey, başarı kadar başarı getirmez" der. Bizde ise gerçek, hiç bir şeyin başarı kadar çabuk bozulamadığıdır. Meselâ İstanbuldaki Abdullah Efendi, meselâ Ankaradaki Süreyya gibi bir kaç yerin haricinde neresi bir başarı kazanmışsa, orası bir kaç yılın sonunda tanınmaz hale gelmiştir.

Tıpkı, Uludağdaki otel gibi . .

Bu, bizim özel sektörümüzdür.

Dam üstünde saksağan

Aynı Uludağa, resmi sektör de el atmıştır. Bursa ile dağ arasında teleferik yapılmıştır. Bir teleferik» dağın daima en kalabalık 'noktasına çıkar değil mi? Bizde hayır. Bursada teleferik şehirden Sarıalana getirilmiş ve bir süre evvel işletmeye açılmıştır. Ancak, Sarıalan mevkii hiç bir tesisi, hatta içecek bir damla suyu olmayan bir yerdir. Sarıalan bu tesislerin bulunduğu mevkie, yani oteller bölgesine dört kilometre mesafededir. Yazın, dolambaçlı bir patikadan başka yolu yoktur. Kışın ise hiç gelinememektedir. Şimdi teleferik Sarıalandan Bakacağa ikili vagonlarla uzatılmaktadır. Ancak, esas gelmesi icap eden merkezden evvel bunun neden Bakacağa yönetildiğini anlamaya da imkân yoktur. Zira Bakacakta da hiç bir tesis bulunmamaktadır. Halbuki teleferik merkeze getirilseydi hem her sezonda müşteri bulmak kabil olur, hem bu sayede gelecek elektrikle Uludağın çehresi değişir, otellerin elektrik masrafı düşer, dağı sevenlere daha ucuz tarifelerin tatbiki mümkün olabilirdi.

Uludağ milli park olacaktır, halâ olamamıştır. Yolu bir türlü ele alınmamaktadır ve sahip bulamamaktadır. Pislik depolan, teneke kulübeleri utanç vericidir. Turistleri Uludağa götüren İzmit-Yalova yolu berbattır.

Bu da, bizim resmi sektörümüzdür.

Özel sektörü bu, resmi sektörü bu olan Türkiyede şimdi, 1964 turizm yılının açılması arifesinde bir takım kimseler artık dünyanın en kârlı ticareti haline gelmiş olan "Güneş Ticareti" nden Türkiyenin de bir şeyler kazanması için çırpınıp durmaktadırlar.

Bunların başında, Turizm ve Tanıtma Bakanlığının yeni patronu, eski gazeteci Ali İhsan Göğüş gelmektedir.'

Turistler Anadoluda bir kahvede

Misafir umduğunu değil...

Politikacıların kaderi

Ali İhsan Göğüş bu hafta bir AKİS mensubuyla evinde, öksürükler ve tıksırıklar arasında konuştu. C.H.P. nin Bursa kongresinden yeni dönmüştü. Kongrede, iki açık kapı arasında tam oniki saat hiç kımıldamadan oturmuştu. Bakan:

"— Dönüşte İznike, Umurbeye uğradım. Herkesin turizmle ilgili bir derdi, bir isteği var" dedi.

Göğüsün üzerinde lâcivert - beyaz çizgili bir,pijama vardı. Sırtına aldığı kalın, beyaz battaniyeye rağmen tir tir titriyordu.

O gece Göğüs saatlerce Türkiyedeki Turizm faaliyetlerinden hapsetti. Malî imkânsızlıklardan. Bakanlığın teşkilât meselelerinden yakındı, projelerini anlattı. Turizm mevsiminin başlamak üzere olduğu şu günlerde alınması gereken tedbirleri açıkladı. Hastalığını unutmuş, konuşmaya dalmıştı. AKİS 'çi soruyor, o da sık sık hararetten kavrulmuş dudaklarını yalıyarak, bunları cevaplandırmaya çalışıyordu.

"— Sizce Türkiyede turizm umut verici bir gelişme göstermekte midir?"

"— Evet. İyi vasıfta turistik tesis kurmak üzere bu yıl Turizm ve Tanıtma Bakanlığına yapılan, müracaatlar geçen yıllara kıyasla çok daha fazladır."

"— Bu gelişmenin hızlanması için ne gibi tedbirler alınacaktır?"

"— Alınacak tedbirler âcil tedbirler ve uzun vadeli tedbirler olmak üzere ikiye ayrılabilir. Şimdilik daha çok üzerinde durulması gereken, âcil tedbirlerdir."

"— Bu tedbirler ne zaman uygulanacaktır?"

"— Mevzuat değişiklikleri, turistik bölge plânlamaları, personel eğitimi gibi tedbirler uzun zamana ihtiyaç gös termektedir. Birkaç gün önce açıklanmış olan âcil tedbirler ise hemen bu sezon uygulanacaktır."

Dakikalar ilerliyor, ortadaki alçak çay masasının üzerindeki kullanılmış kâğıt mendillerin adedi artıyordu. AKİS muhabirinin son sorusu tamamen şahsi oldu :

"— Turizm ve Tanıtma Bakanı olarak tatilinizi Türkiyenin hangi bölgesinde geçirmek istersiniz?"

Son aylan, günde 16 saat çalışarak geçiren Göğüş, soruya, umutsuzca gülümseyerek cevap verdi :

"— Eğer vakit bulabilirsem, bay-

Ali İhsan Göğüs masası başında
Bir derdin dermanı

ram tatilinde Antalyaya gitmek istiyorum".

İlk adımlar

Türkiyenin özellikle Akdeniz kıyılarında, turizm sezonunun başlamak üzere olduğu şu günlerde, turizm açısından en önemli olayı Ali İhsan Göğüsün 35 vali ile yaptığı toplantı teşkil etti. Geçen haftanın sonlarında Cuma günü sabahtan başlıyarak akşamın geç saatlerine kadar devam eden toplantının amacı, önümüzdeki turizm sezonu içinde illerde alınması gereken âcil tedbirleri valilere duyurmak ve onların dileklerini öğrenmekti. İmâr ve İskân Bakanlığının konferans salonunda düzenlenen toplantıya Göğüs ten başka İçişleri Bakanı Orhan Öztrak ile İmâr ve İskân Bakanı Celalettin Uzel de katıldılar.

İdareci kadro çoğunlukla hep aynı şeylerden yakındılar. Yolsuzluk, gümrük memurlarının ehliyetsizliği, turistik tesislerin kontrol edilmeyişi, Turizm ve Tanıtma Bakanlığının bazı turistik değerlere karşı ilgisiz kalışı, şehir dışındaki motellere telefon hattı çekmek için istenen paranın çok yüksek oluşu, yasak bölgeler gibi meseleler şikâyetlerin başlıcalarıydı. Ayrıca, kürsüye gelen her vali, bir turizm polisi kurulmasının şart olduğunu ileri sürdü.

Toplantının asıl faydalı yönünü ise, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı tarafından bu yıl uygulanmak üzere valilere bildirilen âcil tedbirler teşkil etti. Bakanlıklararası Turizm Koordinasyon Komitesince alınan bu kararlara göre valiler, belediyelerin girişecekleri hamlelere yardımcı olacaklardır. Ayrıca turistik değeri haiz yerlere gideri köy ve ilçe yolları en kısa zamanda onarılacak, piknik yerleri yabandı turistlerin faydalanacağı şekilde yeniden düzenlenecek, illerdeki yabancı dil bilen öğretmen ve öğrenciler turist rehberi olarak çalıştırılacak, sivrisinek ve karasinekle mücadele açılacak, eğer yapılıyorsa festival tarihleri bundan böyle hiç bir şekilde değiştirilmeyecektir. Emniyet teşkilâtı ise jandarma ve askeri birlikler tarafından takviye edilecektir.

Valiliklerce alınacak tedbirlerin yanı sıra, belediyelerin de turizm faliyetlerinde geniş çapta rolü olacaktır. Belediye hudutları içindeki enformasyon büroları, ziyaret mahalleri, yollar ingilizce, fransızca ve almanca yazılmış levhalarla işaretlenecek, ana caddelerdeki binaların temiz ve badanalı olması temin ve kontrol edilecek, şehir içinde alafranga tuvaletler yaptırılacak, koku yapan kanalizasyon hatları onarılacak, taksilerin fiyatları tesbit edilecektir. Belediyeler ayrıca otelleri de kontrol ederek, buralarda temiz takım kullanılmasını sağlayacak, lokantaların fiyat listelerini, İngilizce olarak, görülen bir yere asmalarım temin edeceklerdir.

Şeytanın gör dediği

Ancak bütün bunlar temeldeki bazı meselelere bir decereye kadar çözüm yolu bulmakla beraber yeter değildir. Almanyadan, İngiltereden, İskandinav ülkelerinden güneye, Akdenizin güneşine aka eden turist, son durak olarak Yunanistanı zorlamakta ve her şeye rağmen Türkiyeye geçmek (istemektedir. Ama bugün Türkiyede hâlâ bu turistlerin en basit ihtiyacı olan konaklama tesisleri tamamlanmış değildir. 1962 rakamlarına göre otel ve motel olarak Türkiyede kâğıt üstünde yatak sayısı 30 bin civarındadır. Bunun ancak 5 bin tanesi turiste sunulacak niteliktedir. Öte yandan turistin, en çok üzerinde durduğu bir diğer mesele, yol problemi, hâlâ bir keşmekeş halindedir, Türkiyeye giren üç anayolun dış ülkelerde kalan kısmı ile Türkiye sınırları içinde kalan kısmı kıyas kabul etmiyecek kadar farklıdır. Özellikle Yunanistandan gelen yolun Kapıkule ve ipsaladan sonraki kısmı modern karayolu nitelikleriyle badaşamıyacak kadar kötüdür.

İç İrtibatı temin eden karayolları sadece belirli bazı bölgelerde iyidir. Turizm açısından değerli olan bir çok yerler ise sırf yolsuzluk sebebiyle turist çekememektedir. Bu bakımdan özellikle Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerindeki yolların bir an evvel ele alınması ve kısa zamanda tamamlanarak, trafiğe açılması gerekmektedir. Türkiyeye gelen turistlerin büyük çoğunluğunun otomobille seyahat ettikleri gözönüne alınırsa bu konunun önemi daha açık olarak anlaşilabilir.

Türkiyeye 1963 yılında 200 bin turist gelmiştir. Bu, beklenilenden fazladır. Bu rakkamın 1964 de 240 bin, 1965 de 288 bin, 1966 da 345 bin, 1967 ise 415 bini bulacağı tahmin edilmektedir. Ancak rakkamlar ilk bakışta biraz büyük görünmekle beraber, gerek konaklama tesislerinin yetersizliği ve gerekse ulaştırma ve diğer imkânsızlıklar sebebiyle turistler Türkiyede pek âz kalmakta, ekserisi transit geçmeyi tercih etmektedirler. Bu yüzden bırakılan döviz miktarı da en iyimser tahminlerle dahi gülünç bir 7 milyon doları ancak bulmaktadır. Oysa bu miktar İtalyada 900 milyon, İspanyada 500 milyon, Yunanistanda ise 80 milyon dolardır. Gerek İtalya ve gerekse İspanyada ilk turizm hareketleri, bundan 20 yıl geriye 1944 yılına kadar uzanmaktadır. Komşumuz Yunanistan ise bu konuda sadece 10 yıllık bir maziye sahiptir. Her üç devletin müşterek özelliği ise devletin bu sahada özel sektöre sağladığı kolaylıklardır. Yunanistanda devlet önce adalardaki turizm hareketlerini desteklemekle işe başlamış, daha sonra kıtaya el atmıştır. Türkiyede ise cok geniş bir bölge, hemen hemen bütün Batı Anadolu

devletin sihirli değneğini beklemektedir.

İspanya Hükümeti, turizm kalkınması için özel sektöre 1 9 4 3 de 3 milyon 5 8 3 bin peseta, 1 9 5 6 da 132 milyon 8 2 0 bin, 1 9 5 8 de 1 6 7 milyon 7 3 0 bin, 1 9 6 2 de 3 2 3 'milyon 5 0 0 bin, 1 9 6 3 de 1 4 5 milyon 6 8 7 bin peseta yardımda bulunmuştur. Yunanistan Hükümeti ise özel sektöre her yıl 2 2 0 milyon drahmi yardım yapmaktadır, Turkiyede meselenin bu yönü daha henüz anlaşılmış ve bu yıl özel sektöre kredi olarak dağıtılmak üzere 25 milyon liralık bir fon ayrılmıştır. Gerçi turizm bir özel sektör işidir ama, devletin gerek sosyal tesisler ve gerekse mal! yönden teşebbüsleri mutlaka desteklemesi gerekmektedir. Ancak özel sektör henüz öyle pejmürde bir haldedir ki.. Eğer sıkı kontrol kurulamazsa bu 25 milyon çar çür olup gidecektir.

Turizm ve Tanıtma Bakanı Ali İhsan Göğüs bütün bu menfi şartlara rağmen yılmamakta ve :

— En kötü iç ve dış şartlar içinde hizmet edîyoruz. Buna rağmen muvaffak olacağız" demektedir.

"Güneş de doğar...."

Ali İhsan Göğüs, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı koltuğuna oturduğu ilk andan itibaren hep aynı şeyi tekrarlamaktadır :

"— Bu Bakanlığın adı neden Turizm Koordinasyon Bakanlığı değil de Turizm ve Tanıtma Bakanlığı?"

Bu sözler, Göğüsün, Bakan olduktan bu yana giriştiği çalışmaların gerçek bir panoramasını çizmektedir. Konuya bîr memur ya da politikacı açısından değil de, bir gazetecinin pratik zekâsı ile bakan Göğüs, meselenin sadece bir bakanlığın, Turizm ve Tanıtma Bakanlığının meselesi olmadığını farketmiş ve çalışmalarına bu yeni görüşe göre istikamet vermiştir.

Göğüs bir yandan, alınacak âcil tedbirlerle ilgilenirken, öte yandan da turizmle ilgili Bakanlardan müteşekkil bir bakanlıklararası Turizm Koordinasyon Komitesi ve daha çok teknik konuarla meşgul olmak üzere gene ilgili bakanlıklar temsilcilerinden müteşekkil bir alt komite kurda Zira, yol meselesi Bayındırlık Bakanlığını, emniyet ve asayiş ile idarî tedbirler İçişleri Bakanlığını, personel ve halk eğitimi Milli Eğitim Bakanlığını ilgilendiren konulardır ve mahdut yetkileri, mahdut bütçesi ile tek bir bakanlığın bütün bu işleri halledebilmesi imkânsızdır.

Göğüsün kurduğu yeni sisteme göre, türlü bakanlıklarda filizlenen yeni fikirler Bakanlıklararası Turizm Alt Komisyonunda kotarılmakta, Turizm Koordinasyon Komitesi ise daha önce anahatları ile belirlenmiş olan bu fikirleri karara bağlamaktadır. Böylece turizm konusu ilgili bakanlıkların da yardımıyla daha güçlü bir şekil de ele alınmış olmaktadır. 10 Nisan tarihlinde yapılan toplantıda valilere sunulan âcil kararlar da bu komitenin çalışmalarının bir sonucudur.

Göğüsün Bakanlık içi çalışmalarının ağırlık merkezini ise daha çok, tanıtma meseleleri teşkil etmektedir. Bu konuda Göğüsün en büyük yardımcısı, Tanıtma Dairesinin genç ve dinamik Genel Müdürü Emin Hekimgildir.

Önümüzdeki turizm sezonu içinde Türkiyeye daha çok turist çekebilmek amacıyla yoğun Lir propaganda kampanyasına girişilmiştir. Bu kampanya Bakanlığın dış teşkilâtının yanı sıra Amerikada "Lorence Kane and Artley", İngilterede "BBDO-PDO", Almanyada ise "Advertis" firmaları tarafından yönetilmektedir. Bu firmalardan "XB DO-PDO" nun Genel Müdürü, Dünya Bankası Genel Müdürü île yakın akrabadır ve bir konuşma sırasında, bu yıl içinde turizm sahasında kullanılmak üzere Türkiyeye Dünya Bankasından bir miktar kredi temin edeceğini söylemiştir. Ayrıca, önümüzdeki aylarda Life İnternational dergisinde üstüsbe dört hafta dörder sayfalık Türkiye röportajları çıkacaktır. Girişilen en önemli propaganda faaliyetlerinden biri de ünlü İtalyan rejisörü Dino de Lorentis tarafından çekilecek bir dokümanter filmdir. Bu filmin getireceği hasılatın yüzde 50'si Türkiyeye ait olacaktır.

Değirmenin suyu. .

Bakanlığın 1 9 6 4 bütçesi, câri harcâmalar, sermaye teşkili ve transfer harcamaları olarak başlıca üç ana bölümde toplanan 84 milyon 239 bin liradır. Bunlardan câri harcamaları, iç ve dış büroların memur, demirbaş, kırtasiye, yolluk, öğrenim, radyo ve propaganda giderleri teşkil etmektedir Bu ana bölümün gider toplamı 52 milyon 3 6 8 bin 7 7 5 liradır: Yatarım giderlerini teşkil eden yeni radyo istasyonları tesis masrafları, turizm sektörünün etüd ve proje harcamaları ve onarım giderleri için ise 23 milyon lira ayrılmış bulunmaktadır. Döner sermaye, radyo istasyonları ve turizm sektörünü kamulaştırma giderleri ile turizm derneklerine yapılan yardım harcamaları, sermaye teşkili ve transfer harcamalarını teşkil etmektedir. Bu sahaya ayrılan miktar 3 milyon 871 bin 57 liradır. Ayrıca Turizm Endüstrisini Teşvik Kanununa paralel olarak, özel sektöre kredi yardımı için kurulan fona yatırılmak üzere Maliye Bakanlığı. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı emrine 10 milyon lira tahsis etmiş bulunmaktadır.

İç imkânların yanı sıra, turizm kalkınmasında faydalanılacak bir diğer kaynak da dış yardımlar ve kredilerdir Bu konuda AID'den alınmış bulunan 6 milyon liralık hibe, Ankara Otelcilik Okulunun kuruluşunda ve Tusan tesislerinin finansmanında kullanılmıştır. Gene aynı kuruluşun vermiş olduğu 25 milyon liralık kredi ise özel sektör yatırımlarının finansmanında kullanılmaktadır. Bu para yüzde 7 faiz ve 20 yıl vâde ile sağlanmıştır.

Ayrıca, Ege bölgesinde kurulması düşünülen pilot bölge hazırlıklarının finansmanı ile ilgili olarak. Birleşmiş Milletlere müracaat edilecek ve bu teşkilâta bağlı malî kuruluşların desteği sağlanacaktır.

Turist denilen kuş

Tütün bu çalışmalar esnasında akılda tutulması gereken soru şudur: Peki ama. turist Türkiyeye neden gel-

Şimdiye kadar bu soruya verilen cevap şu olmuştur.: Bizim cennet vatanımıza gelmeyip de. turist nereye gidecek? Var mı dünyada bir Boğaziçi, Marmara, Akdeniz kıyıları?

Vardır. Bunlar ve bunların daha güzelleri her yerde vardır. Buna mukabil bizde olmayan, tabii güzelliklerin değerlendirilmesidir. Turist, bundan bir asır önce olduğu gibi manzara seyretmek için yola çıkmamaktadır. Seyahat artık tam bir eğlence insanın kendi benliğinden bir süre uzaklaşmasıdır. Onun için Paris turistlerin cennetidir, onun için Fransa, İtalya İspanya turistle tıklım tıklımdır. Oralarda turistler değişik bir ortam bulmakta, onu yaşamaktadırlar. Bizde ise, Efeste roman kılığında kızların bir bayramda şarap dağıtması projesi nerede ise kafirlik ve zındıklıkla damgalanma tehlikesiyle karşı karşıya bırakılmaktadır. Bu itibarla turizm endüst

nişi, bütün maddî taraflarının yanında bir de zihniyet değişikliği istemektedir.

Bugün turist Türkiyeye, başka yerler artık bittiği için gelmektedir. Bu bir gerçektir. Ama aynı zamanda bu, Türkîyenin büyük şansını da teşkil etmektedir. Bizim turist celbetmek için gayrete ihtiyacımız yoktur. Ağırlayabileceğimizden çok fazla turist zaten, adeta yersizlikten ve değişiklik arzusundan dolabı hudutlarımızdan içeri girdiği için müşterisi hazır bir endüstriyi ayağa kaldırmamız yapmamız gereken iştir.

Temizlik, titizlik nefaset ve güzellik ile rahatlık! Bizim fiyatlarımız, dünyaya nazaran zaten çok, ama çok ucuzdur. Bunlar, krediyi veren devlet olduğuna göre sımsıkı şekilde kontrol edilip meşhur "turistik'» mefhumu gerçek manâsına kavuşturulursa Bakan Göğüsün gayretlerinin semere vermemesi için hiç bir sebep yoktur.

Tüli'den haberler

Geçen hafta gene bahar defileleri devam etti, Vakko'nun ve Butik Cananın geleceği haberi başka terzihaneleri de gayrete getirdi. Ankaralı hanımlar, üstüste bu kadar çok elbise görmekten herhalde yorulmuş olacaklar...

Sah ve Çarşamba günleri üstüste. Ankara Palas salonlarında Faize moda salonunun defileleri oldu. Bu şe--er gösterilen elbiseler, her zamankilere nazaran daha hafiftiler. Her zaman Faizede zengin kıyafetler görmeği? alışık olan halk, bu sefer biraz hayâl kırıklığına uğradı.

Mankenler Tülin Tezgören, Betül Alman, Günseli, Deniz Adanalı ve ilk defa mankenlik eden Mrs, Cheston'dı. Tülin için söylenecek söz yok. Bu sene biraz zayıflamış ve bozulmuş olmasına rağmen, Tülin, en kötü elbiseyi bile güzel gösterebilecek kadar iyi taşıyan hakiki bir manken. Betül Akman gene çok sevimli, genç ve mütevazi idi. Günselinin ise, nedense bu defa gayet neşesiz, rahatsız bir hali vardı. Deniz Adanalıya ne demeli bil--em... Çok fazla hareketli olduğu birçok yerde defalarca yazıldı, fakat bu sefer her zamankinden fazla canlı idi bereket müzik daha kıvrak bir hava çalmıyordu. Teşhir, ettiği elbiseleri âdeta rahatça görmek imkânı kalmıyordu. Mrs. Cheston çok genç ve tatlı yüzlü bir hanım. Zamanla daha iyi bir manken olacağa benziyor.

Defile, iki gün üstüste yapıldığı için, her zamankine nazaran daha az kalabalık ve rahattı. Arada, arka salonda hazırlanan büfede ağırlanan seyirciler, akşamüzeri salondan memnun ayrıldılar. Gelenler arasında bu sefer gayet az erkek vardı. Mithat Dülge en erken gelenler arasındaydı, koltuğunda oturuyordu. Dülge gözlük takmağa başlamış. Yüzündeki kırışıklıklar artmış ama, sevimliliğinden pek birşey eksilmemiş. Terzi Bülent defileyi ayakta takip ediyor ve bazılarını tek başına alkışlıyordu. Yıldız Kuştaloğlu yeşil bir tayyör ve çok iddialı bir şapka giymişti. Hüdal Oralın eşi Perihan Oral, bermûtad, beyaz şapkası ve siyah tayyörü ile gelmişti. İstiklal Paksüt ise gri bir tayyör giymişti, yalnızdı. Bütün salonda bir tek masaya karanfiller konulmuştu ve boş bir koltuk sahibini bekliyordu. Nihayet, İstanbuldan sırf bu defileyi görmek için geldiği anons edilen Yaşar Bozkurt hanım siyah muare tayyörü ve büyük beyaz şapkası ile geldi ve makamına oturdu!

Faize salonunun müteakip aylık defileleri Bulvar Palas salonlarında yapılacakmış.

Geçen hafta Salı günü, Fransız Kültür Merkezinin üst katında, F. Kadrünnisanm "Dökoratif Ağaç İşleri" Sergisinin açılış kokteyli vardı. Gidenler, cidden çok güzel parçalar seyretmek imkânını buldular. Siyah dantel bir döpiyes giymiş olan sanatkârın eli, bu yıpratıcı işten yaralanmıştı, sargıdaydı.

Dündar Elburz, sergiyi ilgiyle izliyordu. Çünkü, kendisi de bu konuda çalışmaktadır.

Kokteylde bulunanlar arasında Necmi Aran ve lâcivert şık bir takım giymiş olan eşi Eşref Aran, Ferit Saner, Munis Faik Ozansoy ve Rüksan Günaysu göze çarpıyordu..

Geçirdiğimiz hafta Sah gecesi Süreyya pavyonu gene epeyce kalabalıktı. Etrafta hep âşinâ simalar görülüyordu : Bir masada Endonezya Büyük Elçisi ve eşi - galiba son veda toplantılarından biri dolayısıyla! - İsmail Rüştü Aksal ve eşi Jale Aksal, Rahmi Koç ve eşi Çiğdem Koç ile birlikteydiler. Diğer bir masada Antaşçı Haindi Vafi ve eşi Şive, Kasım Gülek, Kanada, Büyük Elçisi, Fransız Büyük Elçisi ve eşi beraberdiler.

Geçen hafta Perşembe günü ankaralılar, Bulvar Palas salonlarında. Hacettepe Gönüllüler Grapuhun Butik Cananla birlikte takdim ettiği bir defile daha gördüler. Defileyi Butikin sahibesi Celâle hanımın kızı bizzat mikrofonda idare etti: Defilede çok sevimli, güzel ve pratik bahar kıyafetleri vardı. Mankenler Tülin Tezgören, Deniz Adanalı, Mrs. Cheston ve Mrs. Karen o gün tamamen Hacettepe menfaatine yoruldular, ücret almadılar.

Ayakkabılar İstanbuldan gelen Haykonundu ve çok nefisti. Bütün ayakkabılar, denilebilir ki kapış kapış

Cananın defilesinde bir model teşhir ediliyor

Pamuk eller cebe.

satıldı, ertesi gün arıyanlar, ayakkabı almak imkanı bulamadılar.

Defile kalabalık, fakat çok muntazamdı. Bunu temin için Gönüllü hanımlar her an etrafta dolaşıyorlar ve mükemmel ev sahipliği yapıyorlardı. Siyah tayyörü ve yeni tip saçı ile pek zarif Semra Güreli, lâcivert tayyörü hafif kızıl saçların pek yakışmış olan. her zaman nazik Türkân Azizoğlu, Güngör Türkmen ve diğer Gönüllü hanımlar... Misafirler arasında birkaç da çocuk göze çarpıyordu. Bu arada Lüsyen Avunduk da küçük kızını beraber getirmişti. Herhalde, annesi gibi modayı takibe şimdiden alışsın dîye olacak. Bayan Avunduk bej bir tayyör giymişti, içinde de san bir bluz vardı. Hacettepe Hastahanesi eczacısı ve Dekan Dr. Doğan Karanın eşi Aysen Karan, portakal rengi bir tayyör giymişti, içinde de emprime bir bluz vardı. Rüveyde Sinanoglu, Sabriye Egeran ve Nimet Ardıç aynı masadaydılar. Bayan Sinanoglu siyah bir tayyör, içine beyaz üzerine puanlı bir bluz giymişti. Basına da siyah bir tül örtmüştü. Yine siyahlar giymiş olan Bayan Ardıç, bu kadar kesif sosyal faaliyeti arasında buraya nasıl vakit ayırabilmiş, bilinmez... Bayan Ardıç, galiba, ancak burada dinlenebiliyor!...

Türk-Amerikan Derneğinin Sanatsevenler Kulübündeki "Tabiat ve Tabiatta Güzel" adlı projeksiyonlu konferansı Cemal Bingöl tarafından verildi. Dinleyiciler hayli kalabalıktı. Konferansçı, konuşmasını neticelendirmeden birden kesiverince dinleyiciler epeyce şaşırdılar. Fakat sonradan. Cemal Bingölün böbreklerinden rahatsız olduğu ve o sırada gelen bir sanemi, kendisini yerine oturmaya mecbur ettiği öğrenildi.

Ankara Sanat Tiyatrosunda yeni başlıyan Jean Paul Sartre'in Mezarsız Ölüler" piyesi her gece dolu salonla devam ediyor. Geçen hafta Cumartesi gecesi eserin en heyecanlı ve aynı zamanda en başarılı sahnesinde bir zat ani olarak baygınlık geçirdi, eşi ve civarındakiler tarafından dışarı çıkarıldı. Salondakilerin ilgisi tabiatiyie bu olaya çevrildi. Ama oyuncular o kadar rollerinin içindeydiler. ki en ufak bir aksama olmadan, oyun devam etti.

Geçtiğimiz hafta Sanatsevenler Kulübünde, kendisini İdil Biret ve Suna Kan gibi "hârika çocuk" olarak tanıtan Turgay Gönencin "Sanat Eserinin Mantığı" konulu konferansı çok eğlenceli geçti Gönençin fazla an bir dille konuşması, yaşlı dinleyicilere demir leblebi gibi geldi. Bu yüzden Fahir Aksoy toplantıyı hemen terketti. Veysel Öngörenin ikide bir çıkış yapıp, konferansı engellemesi biraz acaip kaçtı. Hele Gönencin, sanat eseri örneklerini hep acaip resimlerden, seçmiş olması, âdeta, doğaya uygun örneklerin sanat dışı sayılacağı gibi aykırı bir fikrin ortaya çıkmasına yol açta. Bereket, Munis Faik Ozansoy bir soru ile konuyu bizzat konferansçıya açıklattırdı. Zemin Akgün de açıklama niteliğindeki sorulan ile dikkati çekti. Gönençciler grupu Akgünün bu hafta vereceği konferansı herhalde dörtgözle bekliyorlardır!

Son günlerde Meclisteki elektrikli havalardan sinirleri ve kalpleri yorulanlar artık hiç endişe etmesinler: Mardin milletvekili Dr. Vahap Dizdaroğlu muayenehane açmış, hastalarını bekliyormuş!..

Senatodaki son hadiseler esnasında burnundan da yaralanmış olan Şinasi Osma artık, burnundaki plaster çıkmış olduğu için, rahatça gezebiliyor. Geçen akşam da, yeşil bir manto giymiş olan eşi ile birlikte tiyatrodaydı.

Ankara Koleji Lise kısmı spor salonunda, 12 Nisan Pazar akşamı, Folklor kolunun tertiplediği "Milli Oyunlar Festivali" yapıldı. Bu yıl hemen her hafta bir sanat kolunun başarılı denemesi ile karşımıza çıkan Ankara Koleji idarecilerini tebrik ederiz. Böylesi çalışmalar, gençlerin enerjilerini olumlu yollara sevketmekte faydalı olacak herhalde..

SOSYAL HAYAT

Moda

Defileler resmigeçidi

Hacettepe Tıp Fakültesi Gönüllülerinin geçen hafta Perşembe günü hasta çocuklar yararına, Bulvar Palas salonlarında tertipledikleri defile ankaralı hanımları yalnız bu çalışkan grupun sistemli ve iyi yere giden faaliyetleri bakımından değil, aynı zamanda verilen moda ziyafeti bakımından büyüledi.

Defileyi yapan Butik Canan, bu iş için, gönüllü olarak İstanbuldan gelmişti. Mankenler gönüllü idiler. Hacettepenin küçük hastaları herkesi, kendilerine yardım için, işbirliğinde birleştirmişti. Defilenin bir özelliği de, Türkiyeye batılı anlamda butik usûlü, zarif, şık, fakat o nispette pratik ve ucuz giyimi getirmiş olan cananın bu vesile ile Ankarayı ziyareti idi. Cânân onsekiz yıldır memleketimizde hazar elbiseciliği tutundurmak için çalışmış ve bu başarı kazanmış sanatkâr bir iş kadınıdır. Atatürk Bulvarındaki Butiğini İstanbulİâ istiklâl Caddesine naklettiğinden beri zaman zaman Ankaraya defile yapmaya gelmekte ve genç meslektaşlarının aynı hazır elbisecilik sahasında gösterdikleri başarıyı da öncülüğünü yaptığı bir dâvanın mücahitleri olarak hazla izlemektedir. Çünkü hazır elbiseciliğin memleketimizde tutunması kolay bir iş değildir ve kendine has özellikleri vardır.

Türkiyede hazır elbisecilik

Cânân, kendisini Bulvar Palasta, hemen bir dikiş atölyesi özelliğine bürünen odasında ziyaret eden AKİS muhabirine gülümsedi ve konuşmağa başladı:

"— Hazır elbise çağımızın bir zorunluğu olarak ortaya çıkmıştır. Çok çeşitli faaliyetleri olan ve herşeye rağmen k a d l ı ğ ı n ı kaybetmek istemiyen Yirminci yüzyıl kadını, hazır elbise sayesinde, kendisine en çok yakışanı, en kısa zamanda, birkaç elbise giyip çıkarıncaya kadar bulur ve fazla para harcamadan, zaman kaybetmeden şık ve güzel olarak ortaya çıkar. Hazır elbise, böylece dinamik kadının en büyük yardımcısıdır. Ancak her memleketin bir özelliği vardır. Hazır elbiseciliğin tutunabilmesi, bu özelliklerin gözönünde tutulmasına bağlıdır. Meselâ, memleketimiz fabrikasyon usûlüne müsait değildir, Aynı modelin yüzlerce, defa tekrarı, aynı çevrelerde dolaşan kadınlarımızı hazır elbiseden, tabiatıyla, uzaklaştırır. Butik sisteminde fazla tekerrür önlenir. Hattâ aynı çevrede oturan kimselere aynı elbiselerin satılmaması önplânda tutulur. Gene memleketlinizde, el sanatları çok ileri bir durumdadır. Bu bakımdan, hazır elbisenin müşteriyi tatmin edecek şekilde, sipariş elbise kadar temiz ve itinalı olması gerekir. Hazır elbiseciliğin bir özelliği de modayı türk tipine en yakışır şekliyle kabul etmek vücut anatomisini hiçbir zaman gözden kaçırmamaktır. Nispetlerde ufak tefek değişikliklerle bu intibak koyalca sağlanır. Amaç elbisenin güzel olması değil, giyineni güzelleştirmesidir."

(Basın: A — 1891) — 889

Yenilikler

Butik Cananın defilesinde göze çarpan başlıca yenilikler, gipur dantel ile keten karışımı ahiye elbiseler ve tayyörlerdi. Ceketin ön kısmı bej gipur dantel ile duble edilmiş bir bej keten tayyör, beyaz dantel, boncuk ve hasırla işli bir çift etekli lâcivert keten elbise, gene beyazla işli düz beyaz bir keten elbise defilenin en çok alkışlanan takımları arasındaydı. Canan bu mevsim emprime yerine keteni ve kup yerine işlemeyi kullanmayı tercih etmişti.

Gene çok alkışlanan kıyafetler, emprime kumaştan yapılmış, klâsiğe çok yakın, dümdüz, astarlı tayyör ceketleri ve aynı kumaşın düz renginden yapılmış etekleri ile değişik renkli takımlar oldu.

Siyah küçük pötikareli bîr küçük elbisenin üzerine aplike edilen kırmızı pötikareli motifler ve başka bir elbisede gene siyah pötlkare üzerine aplike edilen kırmızı çiçekler, küçük elbiselere' bambaşka, çekici bir hal vermişti.

Yılın modası olan tunikleri çok şık bir şekilde kullanan Cânân. şömizye elbiselerden de vazgeçmemişti. Fıstık rengi rafya kumaşından yapılmış hafifçe büzgülü etekli şahane bir şömizye elbise defilenin yıldızı durumundaydı. Cananın kendi buluşları yanında Fath'ın bir modeli de şiddetle alkışlandı. Gene çok beğenilen bir kıyafet, panolu ve bol düğmeli, pembe pardesü oldu.

Cânân, geçen yıl. İstanbulda çok rağbet gören aplikeli sahici çuvaldan yapılmış eteklerini bu mevsim tekrar etmemişti. Kendisine çuval etek soranlara, buluşların ancak yenilik şartı ile hoş olabileceğini söyledi.

Butik Cananın defilesinde bolerolu, prenses biçimi elbiseler, torbalar, bir miktar da hafif büzgülü belden kesikler vardı, Prenses biçimi elbiseler de bu mevsim vücuda tam oturmamakta, torbalar çapraz penslerle, basen de bir ince kemerle vücuda yaklaştırılımakta, fakat hiçbir şekilde bel kısmı vücuda tam oturmamaktadır. Yazlık elbiselerde tam kolsuzlar gene çok, hakim, renkler ise fıstık rengi, Seker pembesi ve hardal rengiyle lâcivert-beyaz kombinezonudur

Kulüpler

İş başına!

Çocuklar, ellerinde kürekler ve ufak su kapları olduğu halde, "Dagbaşını duman almış" marşını söyliyerek fidanlığa doğru yollandılar. Bir gün evvelden açılarak hazırlanmış çukurların başına vardıklarında, 4 K lideri, çukurlardan birine ilk fidanı dikti ve çocuklara, nelere dikkat edilmesi gerektiğini anlattı. İşte bundan sonradır ki çocuklar soluk almadan işe koyuldular

Olay, geride bıraktığımla hafta içinde, Gölbaşı civarında, Taşpınar köyünde geçti. O gün, Tarım Bakanlığına bağlı olarak ve köy çocuğunu yetiştirmek amacı ile kurulmuş olan 4 K Kulüplerinin ağaç dikme günlerinden biri idi. Taşpınar köyündeki ağaç dikme gününe ankaralı hanumarın kurdukları "Köy Kadınına Yardım" gönüllülerinden bir grup da katılmıştı.

Çocuklar bir hayli terlediler ve büyüklerin de yardımı ile 500'e yakın fidan diktiler. Bu sırada, dört-beş yaşında topaç gibi bir oğlan, elleriyle toprakları eşeliyor ve bir çomak parçasını, fidanmış gibi dikerek ağabeylerini taklide çalışıyordu. Bir gönüllü kadın çocuğa sokuldu:

"— Aferin Ali! Her lyü hareketi bugünkü gibi tekrar etmeyi unutma, e mi?" dedi.

Çocuklar işlerim bitirmiş gidiyorlardı ki, bir jeep fidanlığa yaklaştı. Jeep'ten aşağıya atlıyan çocuklar, ellerindeki tahtadan yapılmış oyuncak tüfekleri Taşpınarlı arkadaşlarına devrettiler. Bunlar Ayaş yolu Üzerindeki ilyaküt köyünden gelen 4 K Kulübü üyeleriydiler. Kendileri bir yıl önce fidanlarını dikmişler, onları anlamış, korumuş ve sembolik olarak, bu tüfeklerle onların başında nöbet beklemişlerdi. Şimdi nöbeti arkadaşlarına devrediyor, onlara başarı diliyorlardı.

Bir Yıldönümü

eok ilginç bulduğum birşey, fırsat buldukça Türkiye Büyük Millet Mecitsinin eski zabıtlarını incelemek ve Türkiyenin kaderinde önemli rol oynıyan kanunların, Meclisteki müzakere ve kabullerini, o günkü zihniyet, o günkü ruh içinde izlemektir. Medeni Kanunun kabulü, kadına siyasi hakları tanıyan kanunun kabulü ve daha birçok tarihi kararlara sahne olmuş oturumların zabıtları o devirdeki Meclisler için, gerçekten, birer altın sayfadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 17 Nisan 1940 Çarşamba günkü müzakere zabıtları da bu bakımdan çok ilginçtir ve kalkınma dâvamıza, bence, bugün cevap verebilecek niteliktedir. 17 Nisan 1940 da Türkiye Büyük Millet Meclisi, 3803 numaralı Köy Enstitüleri Kanununu kabul etmiş ve bu kanunun müstaceliyetle Meclisten geçirilmesini nüfusumuzun çok büyük bir çoğunluğunu sinesinde yaşatan köylerimizin kalkınması için şart görmüştü. Bugün aynı kalkınma çabası içinde bulunan memleketimizin şartların ve o gün Köy Enstitülerini doğurmuş olan nedenlerin hiç ama hiç değişmemiş olduğunu, insan bu zabıtları okudukça hayretle müşahede etmektedir. Köy çocuğunun okutulması, fakat ayni zamanda daha iyi bir müstahsil haline getirilmesi, köyün eğitilmesi, istihsal kaabiliyetlerinin artırılması, sağlık işinin yoluna konması, boş zamanın iyi bir şekilde değerlendirilmesi, iş eğitimine, demokratik eğitime, yardımlaşma ve işbirliğine önem verilmesi, iş görmede zihniyet ve metod değişikliği, çevre değerlerinden faydalanma, o gün kalkınma için öngörülmüştü. Bugün ise bu faktörler kalkınma plânımızda öncelikle yer almıştır. O gün bunları tahakkuk ettirecek olan rehberlerin, köy için yetiştirilmiş öğretmenlerin yetersizliği, dâvanın kökünü teşkil ediyordu, bugün ayni eleman sıkıntısı, kalkınma problemini güçleştiren en büyük bir faktör olarak gösterilmektedir.

10 Nisan 1964 günü Türkiye Cumhuriyet Senatosunda toplum köy kalkınması konusunda izahat veren Köy Bakanı sayın Yurdoğlu, köyden şehire gün geçtikçe fazlalaşan akından bahsetmiş ve müstahsilin azalırken müstehlikin çoğaldığını gözler önüne sermiş, bu konu ile ilgili olarak, "Köydeki insanı ayrı bir eğitime tâbi tutmak, onu kendi kendisini kalkındıra bilir ve meselelerini çözer hale getirmek lâzımdır. Bugüne kadar köy için yapılan gayretlerin büyük kısmı, yeteri kadar bilgi ve kapasitede olmadığı için boşa gitmiştir" demiştir.

Bütün bu sözlerin çok benzerlerini 17 Nisan 1940 Çarşamba günkü Türkiye Büyük Millet Meclisi zabıtlarında görüyoruz, İşte Köy Enstitüleri Kanunu, köye yardımı sistemli ve bilgili bir şekle sokmak, köye öğretmeni ve köye yarayan diğer meslek erbabını en çabuk ve en pratik yoldan, köy çocuğunu alıp yetiştirmek ve tekrar köye göndermek yolundan halletmek üzere çıkmıştı. Bu düşüncenin bizi komünizme itebileceğini ileri sürenler, aslında, köyün uyanmasını kendi çıkarlarına aykırı görenlerdir. Bugün komünizmin 1 numaralı düşmanı olan Birleşik Amerikada, resmi istatistiklere göre, tahsil yapan gençlerin yüzde 551 köy çocuklarıdır.

Eğer Köy Enstitüleri kapatılmamış olsaydı bugün köyden şehire akın bu ölçüde olmıyacak, köye gönderilecek öğretmenler konusunda dâvanın büyük kısmı halledilecek ve en önemlisi, köyden yetişmiş olan bu öğretmenler köye lüzumlu bilgi ile beraber toprak sevgisini, iyi müstahsil olma aşkım da götüreceklerdi.

Gene 10 Nisan 1964 günü Cumhuriyet Senatosunda bir sayın senatör, köyü kalkındırmak için aydının köye gitmesi lüzumundan bahsetmiştir. Daha kolayı, köylüyü eğitim ve öğretimle aydın yapmak değil midir? İleri dediğimiz toplumların başlıca vasıflan köylü ve şehirli diye, bizim şu anda aklımıza gelen şekilde, ikiye ayrılmamış olmalarıdır. Bugün şehirli aydının daha sık köye gitmesinde elbette ki sayısız fayda vardır. En önemlisi, bu aydının köyü gerçekleri ile tanıyıp, ona ne şekilde faydalı olabileceğini anlaması, 1940'daki zihniyete ve içtenliğe dönebilmesidir. Köyü geçmişin zincirinden, gelenek ve göreneklerin pençesinden ancak köyde yetişmiş aydın kurtaracaktır. Bu, her toplumda böyle olmuştur.

Jale CANDAN

TİYATRO

istanbul

Müzikalden müzikale . . .

Mevsim sonu İstanbulda moda halini almıya başlıyan bir oyun türü de müzikal komedilerdir. Hem de yabancılardan çok yerlileri . . .

Bu konuda ilk teşebbüs - Devlet Tiyatrosunun bir hayli dedikoduya vesile olan ma biletleri bir yıldır halâ kapışılan "Öp beni Kate" temsilinden sonra - Küçük Sahneden bu mevsim sonu ayrılacağı söylenen Engin Cezzar-Gülrîz Sürûri topluluğundan gelmiş ve Cezzarlar Karaca Ti - yatroda Haldun Tanerin "Keşanlı Ali Destanı" adlı. Epik tiyatro tekniği ile yazılmış, telif müzikal komedisini sahneye koyup oynamıya başlamışlardır.

"Keşanlı Ali Destanı" nın uyandırdığı geniş ilgi üzerine Dormen Tiyatrosu da repertuvarına aldığı ve on mevsim sonu sahneye koyup koymamakta tereddüt ettiği, Turgut Özakmanın "Bulvar" adlı, gene telif, müzikal komedisini çıkarmıya karar vermiştir.

Bir üçüncü - ama bu sefer yaban cı - müzikal de Kent Oyuncuları topluluğu tarafından hazırlanmaktadır: Bertolt Brecht'in "İki Meteliklik Ope ra" sı. Son haftalarda Şehir Tiyatrosunun oynamakta olduğu aynı yazarın "Sezuan'ın İyi İnsanı" adlı "oyunun uyandırdığı tepkiler ve bu tepkilerin yarattığı olaylar ve yankıları Bertolt Brecht ile yurdumuzda tanınmamış olan oyunları, hele Epik tiyatro çığın, üzerine geniş ilgi çekmektedir.

"Miras" tekrar sahnede

Kent Oyuncuları mevsimin son oyunu olarak Ruth ve August Goetz' ün, Henry James'in ünlü romanı "Washington Square" dan oyun haline getirdikleri "Miras" piyesini yeniden sahneye koymuşlardır.

"Miras" ın bir özelliği de, 1951 de Ankarada, Büyük Tiyatroda -Cüneyt Gökçelin rejisiyle — sahneye konulduğu zaman başrolde Yıldız Kentere ilk büyük kompozisyon başarısını sağlamış olmasıdır. Yıldız Kenter, şimdi oniki yıllık bir aradan sonra, aynı rolü .— Catherine Sloper — oynamakta ve seyircilerinde umumi bir takdir ve hayranlık uyandırmaktadır. Oyundaki öbür rollerden Dr. Sloper'i Şükran Güngör, miras avcısı Motris Townsend'i de Müşfik Kenter canlandırmaktadırlar,

Oyun : "Bir Komiser Geldi", (Oyun, 3 perde).
Yazan : «I. B. Priestley.
Çeviren : İrfan Şahinbaş.
Tiyatro : Devlet Tiyatrosu (Üçüncü Tiyatro).
Sahneye koyan : Salih Canar.
Dekor - Kostüm : Hüseyin Mumcu.
Işık : Ertekin Kulan-Hikmet Peker.

Konu : Varlıklı bir sanayici ailesi, Birlingiler, kızlarını Croft'ların oğluna vermek için söz kestikleri bir akşam yemeğinden kalkarken, hizmetçi, bir komiserin geldiğini haber verir. Biraz sonra salona alınan ve, bir başka dünyadan gelir gibi, garip halleri, bakışları esrarlı bir sesi olan bu siyah elbiseli adam, genç bir kadının kezzap içerek canına kıydığını, bütün gayretlere rağmen kurtarılamıyarak öldüğünü söyler. Sonra herkesi sorguya çeker; yaşlı ana-babadan toy ve havai oğula, kibirli kıza ve çapkın damada kadar hepsinin bu ölümde bir sorumluluk payı olduğu anlaşılır: Baba, o zavallı kızı fabrikasındaki işinden çıkarmıştır; kızı, sonradan girdiği bir mağazadan atılmasına sebebolmustur; damat, yardım bahanesiyle onu iğfal etmiş, oğul da gebe birakmıştır; anaya gelince, o da çaresizlik içinde başvurduğu Yardımsevenler Derneğinde, forsunu kullanarak, kızcağıza son umut kapısını kapatmıştır. Komiser, kimseyi tevkif etmeden, herkesi kendi vicdan azabıyla başbaşa bırakarak, gider. Yazar, sembolik bir şekilde, insanların bencillikle, peşin yargılarla, farkında olmadan yaptıkları bahtsızlıklarm, işledikleri günahların başkalarının hayatım nasıl yıkabileceğini anlatmak istemiştir.

Oynıyanlar : Yılmaz Gruda (Arthur Birling), Önder Alkım (Gerald Croft), Elçin Şanal (Shelia Birling), Meliha Ars (Sybil Birling), Oytun Sanal (Eric Birling), Oya Şensev (Edna), Komiser (Sadrettin Kılıç).

Beğendiğim: 1949'da Muhsin Ertuğrulun sahneye koyduğu -Komiser rolünü de birkaç defa oynadığı - bu sağlam yapılı oyunu genç bir kadro ile yeniden sahneye çıkaran Salih Canana ölçülü, etkili ve genel olarak "havalı" sahne düzeni. Hüseyin Mumcunun ağırbaşlı dekoru. Baba rolünde Yılmaz Grudanın çizmeyi başardığı canlı, renkli ve inandırıcı tip. Gençkız'da Elçin Şanalın, Gerald'da Önder Alkımın, Eric'de de Oytun Sanalın duygulu, ahenkli oyunları.

Beğenemediğim : Komiserde Sadrettin Kılıcın, Arme'de de Meliha Arsın, dramatik havayı rahat, ilginç ve tabii bir ifadeye kavuşturamıyan, doyurucu olmaktan uzak, etkisiz oyunları.

Sonuç :Her çağda, her kuşak seyirciye seslenebilecek özlü ve yararlı bir oyun.

Naciye FEVZİ

Üçüncü Tiyatroda "Bir Komiser Geldi"
İnsanlığı uyarıyor

MUSİKİ

Haberler

Önümüzdeki hartalar mevsimin son konserlerin tanık olacağız. Çünkü Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası her yıl olduğu gibi bu yıl da yurt içi gezisine başlamak üzere Mayıs ayında Ankara dışında bulunacak... Anadolunun gerçek sanatın hasretini çeken nice kasabalarında belki yine yarım düzinesi 60-70 kişilik bir müzik topluluğunun hep birlikte çaldığını ilk defa izlemek fırsatına kavuşacak. Bu hizmet belki "batı sanat müziğini türk halkı arasında yaymak" amacına hemen ulaştırmayacak ama, bu konser gezilerinin, günün birinde Suna Kanların ,İdil Biretlerin, Ayla Erduranların bu toplum içinden yetişmesinde, gerçek türk müzik sanatının günün birinde atılan temeller üzerinde yükselmesinde önemli bir yeri olacak.

Orkestranın yaz aylarında girişeceği bellibaşlı sanat hareketlerinden birisi de hemen hemen kesinleşmiş gibi: Lübnanın Baalbek tarihî harabelerinde her yıl tertiplediği sanat şenliklerinde -diğer birçok ileri ülkelerin orkestraları yanında- orkestramız da yer alacak Esas görevi verilecek balet temsillerinin müzik eşliğini yapmak olacak, ayrıca bir de konseri var... Üyeler şimdiden bu göreve kendilerini hazırlamakla meşguller, o günlerin heyecanı şimdiden yaşanıyor gibi!

Ayla Erduran ile Guy Fallot Salı akşamı da Brahmas'ın ikili konçertosunu çaldılar "İkili resitâl"den sonra "ikili konçerto"! Şef kürsüsünü genç yönetici Hikmet Şimşek doldurdu. Orkestranın yönetimini biran bile elinden bırakmak istemez görünen Lessîng'in İstanbula Figaronun Düğünü operasının müzik idaresi için gitmesini fırsat bilen Şimşek bunu iyi bir şekilde değerlendirdi.

Orkestramızın emektar ve değerli konzertmayster'i Sedat Ediz Cumartesi günü verilecek Üniversite ve Halk Konserinde orkestrayı bizzat yönetecek, bu konsere solocu olarak da yine Ayla Erduran katılıyor.

Ayla Erduran
Sihirli melodiler

Resitali verenler : Ayla Erduran (Keman), Guy Fallot (Viyolonsel) Mithat Penmen (Piyano).
Resitalin yeri : Ankara Konser Salonu.
Günü : 10 Nisan 1964 Cuma, Saat 20.30 da.
Program : İki sanatçının değişik çalgılarla katıldığı bu ikili resitalin programında "Üç Biler" denilen Bach, Beethoven ve Brahms'dan sonatlar vardı:

1. Beethoven: La majör viyolonsel sonatı,
2. Brahms: La majör keman sonatı.
3. Bach: La minör solo keman sonatı.
4. Brahms: Fa majör viyolonsel sonata.

Fazla olarak:

5. Bach: Solo keman için adagio.

e. Bach : Org için koral prelüd'ün viyolonsel'e uygulanmışı.

Resitalin özellikleri : Türkiyenin bugüne kadar yetiştirebildiği bir avuç ve gerçekten değerli müzik sanatçısından birisiyle ünlü bir fransız viyolonselisti birarada dinlemek fırsatına ulaştığımız bu ikili resital "klâsik çağ" bestecileriyle bu geleneği devam ettiren, fakat bestelerine şekil yönünden değilse de ruh ve anlam bakımından romantikliğe doğru bazı yenilikler getiren Brahms'tan eserlere ayrılmıştı.

Ankarada ilk defa dinlediğim bu fransız viyolonselist keşke Torteller gibi bir yurttaşından hemen sonra - hem de ayni salonda - çalmak bahtsızlığına uğramamış olsaydı...

Beğendiklerim : Bu ikili resitalde kimin ötekini ankaralı dinleyicilere "takdim" ettiğini pek anlayamadım ama, her iki sanatçı da normalin üzerinde basan sağladılar. Genellikle söylemek gerekirse, Ayla birinci bölümde, Fallot ise, ikincide daha iyiydiler. Resitalin beraberlik gösteren yönü de burası olsa gerek: her iki sanatçı da Brahms'ı diğerlerinden daha olumlu bir şekilde yorumluyorlar!

Beğenmediğim : Böyle, okul müsamerelerine benzeyen ikili resitallere neden lüzum görüldü, bilinmez? Oysa ki, ne Aylanın, ne de Fallot'nun desteklenmeye ihtiyacı vardır. Üstelik bu yüzden programdaki bestecilerin sayısını kısıtlamak gerekmiş, sanatçıların çeşitli ekolleri hakkında ne düşündüklerini izlemek imkansızlaşmış...

Sonuç : Herseye rağmen ikili resital -yine salonda pek azınlıkta kalan, salonun dolmasını sağlayamayan - müziksever dinleyiciler için doyurucu bir sanat şöleni oldu. Aylanın kemancılarımız arasında şampiyonluğu bu yıl da elinden bırakmadığını, olağanüstü yayı ve çok temiz seslerle çaldığı parçalara teknik gücüyle kişiliğini de katmasını bildiğini özellikle belirtmeliyim. Yalnız Bach'ta bana biraz kuruydu gibi geldi...

Guy Fallot da iyi bir sanatçı; tekniği olağanüstü olmamakla beraber müzikçi yönünü yansıtabilmek için yeterli sayılır. Özetle resital belirli bir seviyenin üzerindeydi, bunda hiç şüphe yok ki piyanoda eşlik eden Mithat Fenmenin de payı büyüktür.

Daniyal ERİÇ

büyük yaz çekilişinde
tekrar
5
milyon
TÜRKİYE İŞ BANKASI

PURO ✶ fay

1964 YILININ BÜYÜK PİYANGOSUNA

katılınız!

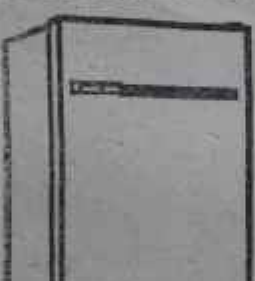
Piyangoya iştirak için...

3 adet Puro Tuvalet Sabunu kabı ile 3 adet Fay Temizleme Tozu kapağını P.K. 24 İstanbul adresine postalayınız. Zarfın arkasına açık adresinizi yazmayı unutmayınız. Kur'a numaralarınız adresinize gönderilecek ve kur'alar 28 Haziranda Noter huzurunda çekilecektir.

Ford

ARÇELİK

İkramiyeler:

- ✓ FORD "GALAXIE" 64
- ✓ 10 ADET ARÇELİK BUZDOLABI (en üstün kaliteli buzdolabı)
- ✓ 300 adet teselli mükâfatı

Talihiniz Açık Olsun...

Terkibinde G-11 bulunan

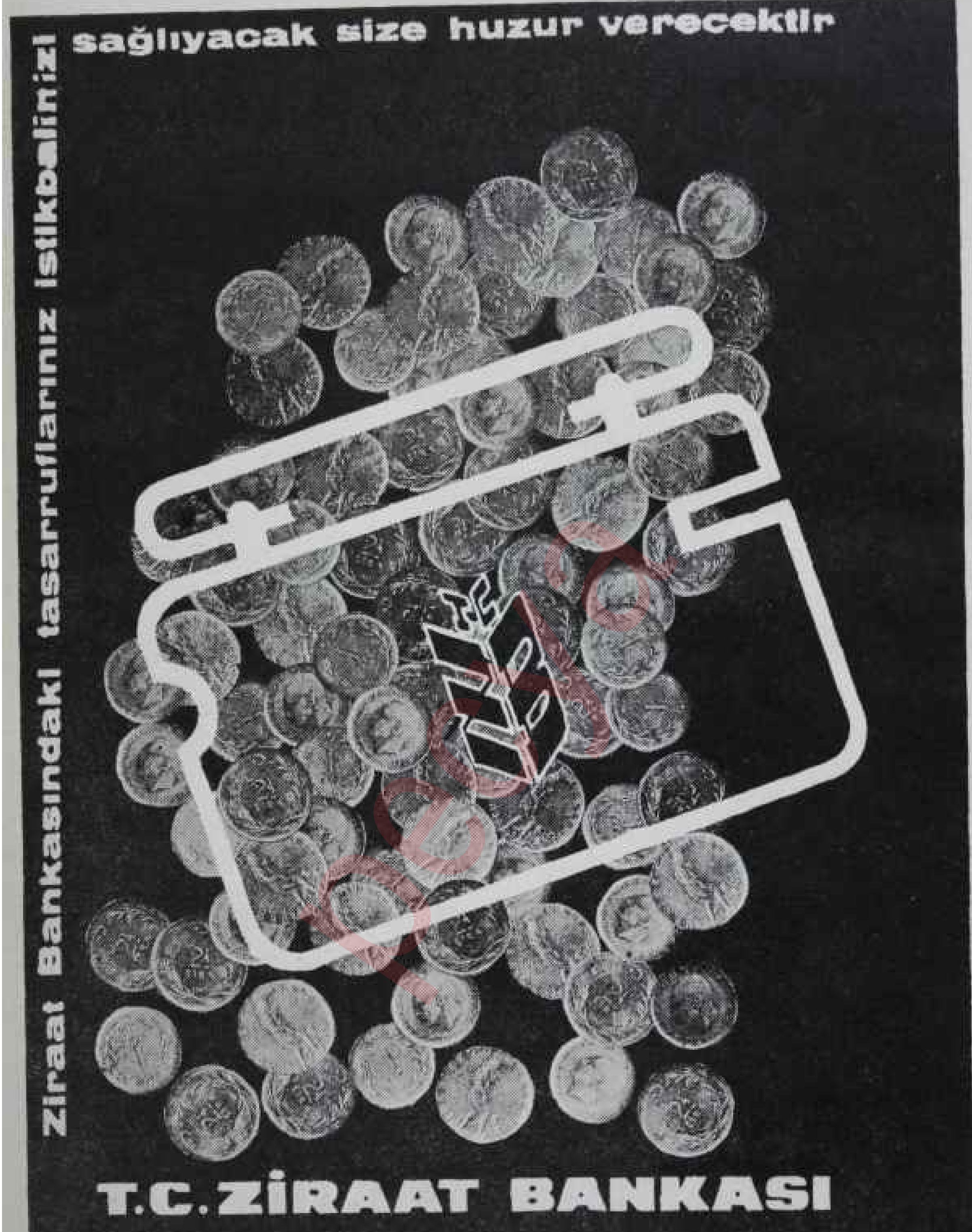
PURO

piyasada satın alabileceğiniz en mükemmel tuvalet sabunudur

Terkibinde TEXAPON Z bulunan köpüklü-deterjanlı

fay

kalite bakımından üstün, fiat bakımından ucuzdur.

(Basın: A — 1356) — 890